

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 107i

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 1071

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 107i

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 107i

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 107i

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 107i

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
POSTILLATI
107
DI FIRENZE

X. X. 6
Das Buch gehört zu Saffarig
wegen es in der Folge ist
mit einem Merkmal

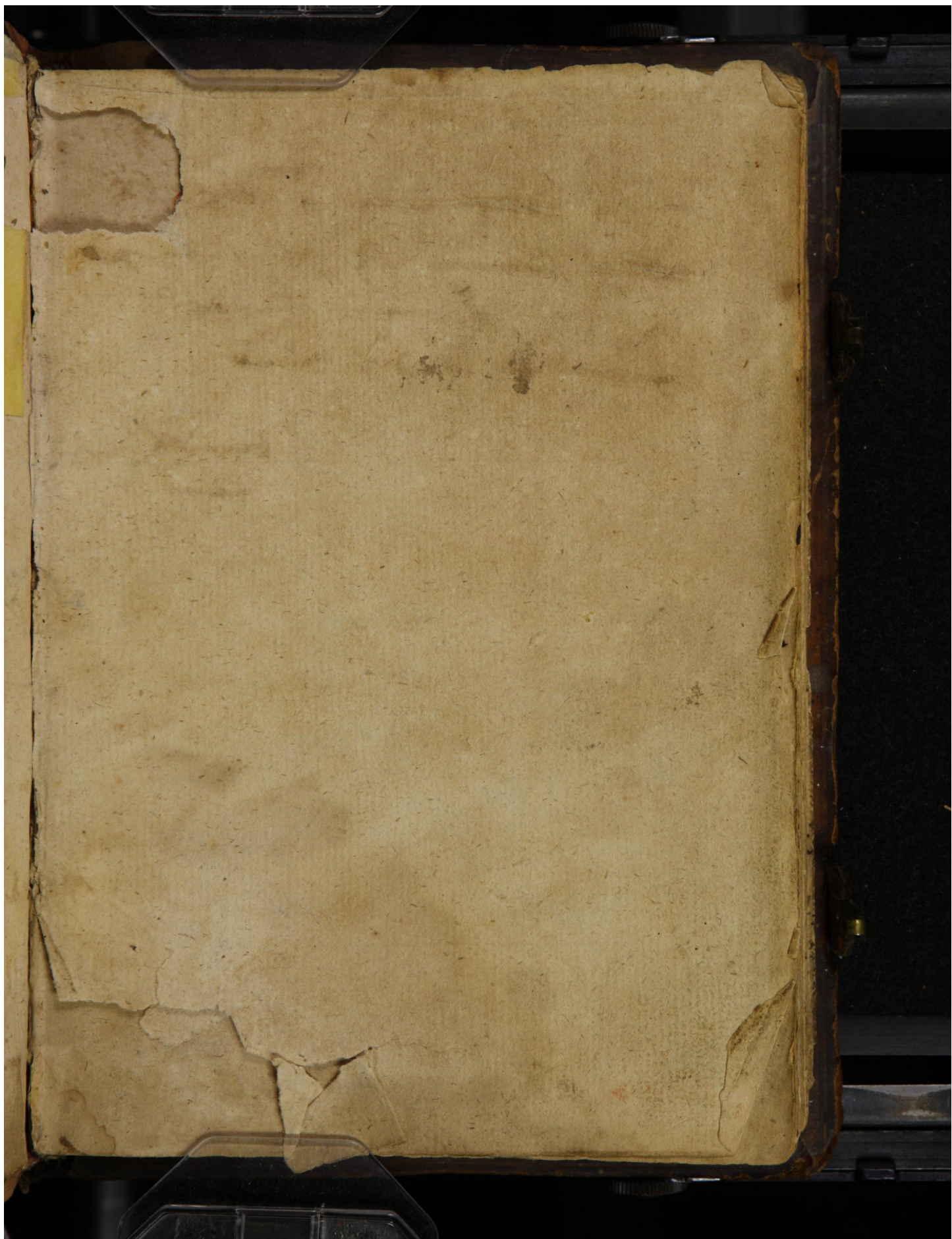
~~Handwritten text, possibly "Saffarig"~~

Handwritten symbol, possibly a stylized 'A' or 'H'

Handwritten symbol, possibly a stylized 'S' or 'L'

19. 5. 239

19 X. 5

Li 8:8

~~Amo~~ ~~ist~~ ~~du~~ ~~6~~ Aprilis
~~De~~ ~~ff~~ ~~du~~, ~~Rest~~ ~~unig~~ ~~der~~
~~renit~~ ~~off~~ ~~unig~~ ~~linen~~
~~du~~ ~~der~~ ~~Kor~~ ~~der~~ ~~Gut~~

~~Wen~~ ~~der~~ ~~der~~
~~Gut~~ ~~der~~

Christian met Guds Naade/ den tredie/
Danmarckis/ Norgis/ Wendis/ oc
Gottis Konning ic.

Symbolum.

O G V D S C H A F
D I N V I L L I E.

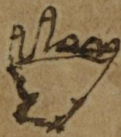
I Christian den
tredie / met Guds
naade / Danmarckis /
Norgis / Wendis oc
Gottis Konge. Hertug
vdi Slesuig / Holsten /
Stormarn oc Dnimer-
schen. Greffuen vdi Ol-
denborg oc Delmens

horst. Giøre alle vitterligt / at wi forfare / at de Re-
cesser som wi hassue ladet vdgaa / Siden Wi met
vore Elskelige Riigens Raad loed vdgaa den Recess
Aar 12. M. D. xlvij. vdi vor Riibstæd Riibens-
hassn / Samme Reccesser hassue giort hos vanuittis-
ge Herriskogeder oc Dommere besuering / fordi at
de icke kunde vide dem der effter at rætte. Der for
hassue wi nu met vore Elskelige Danmarckis Riigis
Raad / som nu her hos off tilstæde ere / Som er
Johan Friis til Hestlager / vor Cansler / Her Otte
Krumpen til Truidzholm / Marsk vdi vort Rige
Danmarck / Her Mogens Gyldenstjerne til
Stiernholm Riddere / Byrge Trolle til Lilles / Oluff
Munk til Liussel / Erick Krabbe til Busstrup /
Antønns Bryske til Langsøe Riigens Cansler /
Jørgen Lynke til Offuergaard / Eyler Rønnow til
Huitfeld / Hans Vernekow til Birchholm / Niels
Lange til Riergaard / Holger Rosenkrantz til Boller /
Her Lauge Bræde til Krogholm / Ridder / Jffuer
Krabbe til Østergaard / oc Herloff Trolle til Hila-
kerholm. Dragit samme Reccesser alle vdi denne

A ij

effter

effterscreffne Recess / huilcken Wi met forneffnde
vore Elskelige Danmarckis Rgis Raad / Nu haff-
ue beuilliget oc samtyckt / som her effter fölliger. De
huesse denne Recess icke forklarar / Da skal mand ræts-
te sig effter Lougen / Dog skal den Recess som Wi
met vort Elskelige Danmarckis Rgis Raad / Pres-
later / Adel / Riøbstedsimend / oc Bønder / haff-
ue ladit Beseglet oc vdgaa / her met være
wforkrenctit vdi alle Artickle
som her vdi icke be-
neffnd ere.

I. At

Recess.

I. At Kongen skal elske Gud/
oc hielpe huer mand til
Loug oc Ræt.

Vorst ville oc skulle
wi Christian Konge til
Danmarck oc Norge ic.
Være plictig offuer alt / *Fr. Gandf. art.*
at elske oc dyrcke den Al-
mectigste Gud / hans hel-
lige rene Ord oc Lære: De
styrcke / formere / fremdra-
ge / handthaffue / beskytte oc beskerme til Guds
ære / oc den Christelige Troes forpøggelse / oc Re-
ligionens forbedring / aff vor mact oc formue.
Disligest. Skulle wi holde menige Rügens
Raad / Udel / Røbsfædsmænd / Bønder / oc
menige Rügens indbyggere / oc huer serdelis /
ved Loug / skiel oc Ræt / Friheder oc Privilegier /
oc ingen aff dem at wforrætte vdi nogen maa-
de / effter den Recessis lydelse / som wi dem swo-
rit haffue. De skulle wi alle oc huer besynder-
ligen / aff vort Kongelige Embede / for offuer-
hold beskytte / beskerme oc handthaffue.

De skal Danmarckis Rügis Raad / samst *Fr. Gandf. art.*
ligen oc huer besynderlig / være forplictit at *huer Rüg
huel Kongen.*

U iii

hielpet met Kongen / at forbedre oc tilrette for-
svare alle Encker / Saderløse Børn / oc dem
som en haffue rette Lauge-verlge. Disligest
alle andre hielpeløse Solck / saa hueryden fat-
tige & saa vel som den Rige/maa nyde det
Loug oc Ræt er.

2. At Adelen skal være plictig / at
være Kongen hørig oc lydig / oc tiene
met Heste oc Harnisk / oc affderie
Kongens oc Rigens
skade.

Dem / effterdi Kongen skal væ-
re plictig at hielpet huer mand
Loug oc Ræt / oc besterme hans
Land oc Rige for offuerhold oc
mact / Da skal oc hans Raad /
oc Adel / være forplicit / at være Kongen hø-
rig / lydig / oc bistandig / oc dem lade bruge
imod Kongens & oc Rigens fiender / ehvor
behoff gipris inden Riget / met Heste oc Har-
nist / oc egit Liff / paa egen tæring / effterdi
huer Adelsmand / som fruit arffue gods haff-
ver / er skyldig at voge sin Hals for sin Herre
oc Konge / oc Sæderne Riges frelse / oc Land-
sens fred. Dog skulle de icke være plictige at
brugis

*(inden Rigt
paa ny
tæring.)*

*Naar de m
plictige at
bruge sig.*

3. Recept.

brugis vden Riget / vden Kongen self person-
ligen drager met / oc da skal hand være plictig
at holde dem vden deris skade / effter gammel
sedhaane. Dog det forbund imellem Riget
oc Hørsted om et wforkrenket.

or da landfælden
af Kongen.

+

End sidder nogen hiemme vden forloff
eller tilbørligt forfald / da skal Rigens Raad
være forplicit ved deris Eed / at dømme hues
den er falden til Kongen / effter hans effne oc
lenlighed. End hender det trende sinde / da
købe sin frelse igien aff Kongen.

Kiøben nogen
færdig ind i
nålen med for-
fald.

De skal Danmarckis Rigis Raad oc
Adel / nyde oc beholde altid heræfter / Hals oc
haand met alle Kongelige sager / met deris
eget gods oc tienere / saa fruit som Kongen haff-
ver offver Kronens tienere / oc Kronens gods.
De ey besværgis aff Kongen / Fogeder eller
Lensmænd i nogre maade / vndertagit at føre
Kongens oc Dronningens Sadeburd / naar
de drage Personligen igennem landit: Eller
vch saa skeer / at nogen obenbare Seide kom-
me paa Riget; Da skal dog Kongen ingen
besværing lægge paa Adelens tienere / vden det
skeer met menige Danmarckis rigis Raads
samtycke.

Adelens fælt
or laand.
Lands art. 6.
Nå Priv. art. 1.
færdig p. 165.

Priv. bønd-
er om Kongen
færdig.

Om det i
besværet i
færdig-tid.

3. Huor.

3. Huorledis om de Hellige

dage holdis skal/ som Or-
dinansen vdiiser.

Ford. fol. 39 a.

Ingen Ting-
ge, taarredage,
eller aarredage
paa Høytider sa-
ge,

T. B. 9 p. 2.
4 R. p. 159
196, 299

eller paa In-
terkrøst Dage
for faare.

Drst/ Effterdi stor vsticfelighed
holdis her vdi Riget/ met Tinge
sat holde/ oc anden bestilning oc
arbeides at tage sig faare paa
de Høytider oc hellige Dage om
Aaret/ som er vdi vor Ordinans/ som wi om
Religionen haffue ladit vdgaa / indstickit at
skulle hellig holdis/ Da ville wi at her-effter
ingen Tingedage/ taarredage/ eller andet ar-
beide faaretagis effter alt vort Rige Dan-
marck/ paa anden oc tredie Paastedag/ Sam-
meledis paa anden oc tredie Pinkedag/ vor
Herris Himmelfards dag/ oc om Jule-
heligt skal oc holdis effter gammel seddaane.
Oc skal icke heller nogre Tinge-eller taarreda-
ge holdis eller besøgis de tre neste dage for
Paastedag. Fordrist sig nogen til herimod
at gipre/ da skal hand være falden fore/ til sit
Herstaff for huer sinde hans brost saa findis/
iii/ Marck Penninge.

4. Ingen

3 Recept.

4: Ingen skal vdtappe Brendevin

eller nogen anden drick/ om hellige
dage/ før end Middag.

(Ord: fol. 39 a.)

En Kulle vore Fogeder / Embike 4 Rec. p. 34,
mend/oc disligeste Borgemester/ 35.
Raadt/ oc Byfoget/ haffue flit-
tig tilsiun/ at de dage som helli-
ge ere budne vdi vor Ordinantz/
holdis; Oc huem der imod giorer/ bliffue til-
børligen straffet: Icke skal heller tilstedis at no-
gen Drick fal holdis/ eller vdtappis/ enten
Brendevin/ eller nogen anden drick paa no-
gre dage som Hellige ere budne/ før end Mid-
dag / paa det ingen der med skal holdis fra
Predicken & oc anden Gudstieniste at besøge
vdi Kircken. Fordrist sig nogen her imod
at selge/ eller vdtappe/ enten Brendevin eller
anden drick/ paa forneffnde Hellige dage før
middag/ som før er rørd / Da skal den sam-
me/ Vin eller drick vdtapper/ haffue forbrukt
hues hand haffuer met at fare; oc den samme
som Dricken kjober/ straffis aff sit Herstaff
som vedbør/ paa hans iij. Marck penninge.
Men dersom Borgemester/ Raad eller By-
foget seer igiennem fingre / at sligt skeer/ eller
findis

Om nogen for-
imod giorer

Om Borgemester
Raad eller Byfo-
get igiennem fin-
der

findis forfømmelige/ oc lader icke straffe deress-
ter/ da bøde sex Marck penninge til Kongen/
oc settis aff sit Embede.

S. Huorledis Kongens steff-
ninge skal forkyndis.

J.B. 9. K.B. 7.
4 Rec. p. 199.

S huilcke som met Kongens
steffninge skulle steffnis / De
skulle lougligen steffnis / vdi de-
ris egen nærhærelse / met vidnis-
byrd / saa de det selff høre som
steffnis / oc hæffue saa lang tid effter lenlighæ-
den at de kunde møde. Oc end om den steffnis /
icke vill lade sig findis / oc er dog inden Landit /
oc vden Loulig forfald / Da skal den som steff-
ne vil / lade steffningen læse oc forkyndis for
hans brofiel met vidnisbyrd trende sinde / oc
to dage imellem huer / oc giffue det hans Solck
tilkiende / saa mange hand fand fange ved at
tales oc da stande det for fulde. Oc huilcken
som der offuer sig sidder samme steffninge offuer-
hørige / foruden Loulig forfald / oc det nøgac-
tige betiser / vdi de sager som bør at steffnis for
Kongen / da hæffue hand tabit Sagen / til saa
lunge hand vil møde. Men huilcken som steff-
ner en anden / enten for Kongen eller andre til-
børilige Dommere / oc hād huercken selff / hans
fulds

NB.

Carlar pors-
om sig i
finde.

(J.B. 9. p. 2.)

an nogen find
oferr sig, som
Arfuit sig,
J.B. 9.

eller som Arfuit
sagte.

3. Recept.

fuldmyndige/eller hans Louglige forfald mo-
der/da haaffue i lige maade tabit Sagen til den
steffnis Louglighigen/oc giffue dertil hās gien-
part sin betuiflig kost oc tæring igien. De skal
ingen mue steffnis for Kongen for de Sager/
som bør at steffnis oc dømmis til Herritzting/
oc til Lands-ting/ før end Dom er gangen.

*Ingen Anfør
til Hvermand
for den gang
til Hvermand
Land-ting.*

4 Rec. 201.

Ind. art. 8. F2

Land- art. 25.

6. Om Herritz-Fogeder

at sette.

Dem/ skal Kongens Lensmænd
sticke dem roberpædede Dannes-
mænd til Herritz-Fogeder/ som
skulle sticke huer mand Loug oc
Ræt vden vild. Gior Herritz-
fogeden nogen vræt/ da skal hand affsettis/
oc svare self sine gierninger.

*2. (Gjort for)
Gjort for
oc sinen fæltig
danne.*

4 Rec. p. 210.

2. for Land vrdt

7. Om Dommere-Eed.

(M. D. 15.)

Saa holdis/ at Rigens
Raad/ Embizmænd/ Rigens
Santkler/ Landsdommere/
Borgemestere/ Raadmænd oc
Byfogeder som nu ere/ eller
kommendis vorder/ skulle sverie Kongen en
Eed. De Herritzfogeder skulle sverie Kongens
Lensmænd en Eed/ vdi form som her-effter føl-

4 Rec. p. 210.

B ij

ger:

B ii

ger: Jeg N. loffuer oc tilfiger / at ieg vdi de
Sager som mig forkommer / huad heller de ere
Liff / gods eller ære anrørendis / at ieg vil døm-
me der-om Retsfærdeligen / oc ick vdi nogre
maade anseepold / mact / frendskaff / venskaff /
Gunst eller Gaffue / had / affvindz eller Riid /
Men ald-eniste vil haaffue Gud oc Retsfærdig-
hed for øyen / oc dømme retsfærdeligen effter
Loug oc Ræt / oc hielpe huer til rætte / saa vel
den fattige som den Rige / den Edel som den
Wedel / saa vel den vdlendiske som den indlen-
diske. Jeg vil oc ick sør / eller siden effter at
Dom affsigis / hemeligen eller obenbare / tage
eller anamine eller opbære / formedelst mig selff
eller nogen anden / nogen giff / skenck / Guld /
Sølff / Penninge eller pennings verd / forme-
delst huilckit nogen part maatte sin Ræt vor-
de forkrencket for / saa sant hielpe mig Gud oc
hans hellige Ord.

— 8. At ingen kaldiis fra Herriking/
Landsting / eller Rigens Sankler
førend Dom er gangen.

*Sup. art. 5.
J.B. 9. 4. Rec. 20.
F2. R. art. 1. F2
Handf. art. 25.* **D**em skal Kongen ick heller mue dra-
ge nogen fra sit Herriking / eller
Landsting / met sine Bressue / ick
heller

B. Recept.

heller fra Kigens Sankles Icke heller skal no-
 gen skiude sig fra sit Herritz-ting oc Lands-
 ting/ før end Dom er gangen: Men huilcke Sager som bør at forfølges til Herritz-ting/ ^{Sager som bør at forfølges til Herritz-ting,}
 skulle did steffnis / oc tage Dom der-paa be-
 screffuit. De naar nogen ey vil nøyes met
 Herritz-tings Dom/ da muede steffne Herritz-
 Sogeden met samme sin Dom/ ind til Lands- ^{Lands-ting,}
 ting/ oc der tage Dom for dem bescreffuit/ oc ^(4 Rec. 202, 203)
 der-som dem tyckis at dem ick vederfaris rætt/
 Da muede indsteffne Lands-tings Dom / oc for Kongen
 met Landsdommeren for Kongen oc Dan- ^{marckis Raad,}
 marckis Raad / dog at de haffue tilforn for
 dem baade Herritz-tings Dom/ met Lands- ^{Domme}
 tings-Domme bescreffuit. De skulle alle Domme
 som affsigis til Herritz-ting / Lands-ting / ^{Birketing,}
 Birketing / oc vdi Kjøbstæderne eller anden- ^(4 Rec. p. 196.)
 steds/giffuis rætteligen oc klarligen bescreffuit/ ^{Inf. 13.}
 met begge parternis betgising / saa mand nock ^(T.B. 4, 13.)
 kunde bliffue berættet aff samme scriftelige ^{ind bygge for}
 Domme/ huor Sagen sig forløben er / naar ^{træde brænde}
 den kommer ind for Kongen oc Raadt.

Kommer oc nogen ind for Kongen met
 nogen Sag/paa huilken de haffue ick baade
 Herritz-tings Dom/ oc Lands-tings-Domme
 B i i j met

met dem/ Da reysede til forgeffnis. Vdi lige
maade skal holdis til Virceting/ Byting/ oc
paa Raadhuss vdi Rijsstederne.

(T.B. 4. p. 2. c. 9. p. 3.)

Blijfvar Doms

men nu maet

da faar Doms

men Rost oc

tæring.

Item / Steffner oc nogen Sandemend/
Neffning / Kæsbmend/ eller nogen Dommers
re/ oc de bliffve funden quit/ Da skal den dem
steffner/ være plichtig igien at giffve dem deris
tæring/ som de haaffve giort paa veyen frem
oc tilbage/ til deris egit igien.

9. Om wretsfærdige Domme.

(M.B. 15.)

*Doms i wret
værdt af dem
værdig.*

*Skand. Int for
ginst eller
gast;*

*eller oc ind
nu ginst
klar sag.*

Nor nogen Dommere giffver
nogen wretsfærdig Dom od/ oc
det skeer for hand icke er ret vn-
derbist i Sagen/ eller oc Sagen
der hannem vrangt forført/ eller
oc hand haaffver det giort aff vanbittighed/
Da skal hand igien giffve den Sagen er an-
rørendis hues behislig skade/ kaast oc tæring/
hand der paa giort oc liid haaffver. Kand der
oc befindis oc behisis at Dommeren haaffver
tagit gunst/ Gaffve/ vild eller frendskaff/ for
Kættten/ Eller Sagen findis saa klar/ at hun
icke kand regnis for vanbittighed/ eller vrang
vnder=

3 Kerefs.

vnderdisning/ Da skal den derfor affsettis/ oc
en sidde mere vdi Dommeres sted/ oc bøde imod
Bonden skaden igen / oc Kongen siden hues
igen offuerbliffuer aff hans boeslaad.

Io. Huilcken som gjør Domme-
ren wliud paa Tinge.

T.B. 3.

Dvilcken som findis enten paa
Tinge eller for Dom / oc gjør
Fogeden eller Dommeren w-
liud/ met roben/ buldren/ eller
bancken / eller oc banden / eller
giffuer Dommeren eller sin genpart nogen
skendsord / naar de side Dom / oc er Domme-
ren eller Fogeden wliudige for / ick vil giffue
plaz oc rom paa Tingit / de delis / oc bøde imod
Dommeren iij, Marek / oc imod deris Her-
skaff iij, Marek dancke. Ochuer mand som
fuer oc bruger Guds naffn forfengeligen til
Tinge eller for Dom / skal være plictig at giffue
en Skilling for huer gang hand saa fuer / oc de
to huide skulle til næste Hospital / oc Domme-
ren skal haffue den tredie huid / for hand skal
opkreffe dem / oc huer som saa fuer / skal stille
Dommeren til-freds / før-end hand ganger
aff

Handbort om
mand giffuer
Dommeren eller
oc sin genpart
eller oc Domme-
ren oc fogeden
iij, Marek.

Varum oc baa-
ren paa tingit.

4 Rec. p. 31.

aff Tingit/eller haffue forbrut iij/ marc pen-
ninge/ halffdelen til neste Hospital/ oc halff-
delen til Dommeren oc Scriffueren.

II. Alle Bressue skulle Registeris som vdgiffuis paa Tinge oc paa Raadhuss.

*Protocolle
skal holdes
paa Tingen
for paa Raad-
hus, inf.]
(T.B. 4.)*

*[Lest paa iir
forhold
& Rec. p. 214]*

*[Gør det sig
forbaris]*

*[An I for
falske]*

Dem/ skal huer Ting-scriffuere
haffue en Tingbog/ vdi huilken
hand skal indtegne alle Domme/
skøde-bressue/ vidner/ oc alle an-
dre merckelige bressue/ som gaar
til Tinge vdi hans tid/ met samme Bress
dato. Oc naar samme Scriffuere dør eller
vdi andre maade skillis ved Tingit/ da skal
den Bog indleggis vdi fierings-Kircke/ eller
Landekiste vdi huert Herrit/ eller vdi anden
god forbaring/ paa det huer kand forfare om
behoff giøris/ hues tilforne forhandlit er.
Sindis oc nogen Scriffuere eller andre at for-
falske ting-Bogen/ da straffis der for som
en falskener. Sammeledis skal vdi lige maade
Registeris alle Bressue som vdgiffuis for
Borgemestere oc Raad vdi Riøbstederne/ oc
samme Bog forbaris paa Raadhuset.

12. Huem

12. Huem hiemmel maa være.

Do som Hiemmel vil være til
 Tinge eller i nogen Rætte-
 gang/ paa sine egne oc sit Her-
 skaffs vegne/ oc vil der med dræ-
 ge andre fra sin Rætt/ da skal
 den som saa hiembler/ sirax personligen stånde
 i samme sted/ vnder samme forfølling/ oc lide
 oc vndgielde hues Lougmaal vdi samme Rætt
 land forfølgis/ paa det ingen Mands rætte
 deel skal spildis. Oc skal ingen hiemmel staa
 for fulde/ vden den der vederheftig er/ eller
 fuldmyndig aff den der bør at svare der til met
 rætte. Ingen skal heller fremsticke sit hiemmel
 Breff til Tinge/ vden hand sender det bud der
 haff som fuldmyndig oc meetig er/ sirax at skul-
 le gaa vdi Rætte som forscresspit staar.

*Hand som vil
 linge eller staa
 i Rætte for nogen
 (K.B.D.)
 4 Rec. p. 207
 327, 328
 skal staa person-
 lig i Tinge for fulde
 oc det mnd fuld-
 met, oc fullt v-
 vndis vnder
 = biffing.*

13. Huorledis Dømmis skal paa
 Tiuffue eller andre som deris
 Liff haffue forbrukt.

Dar nogen mand/ enten Tiuff/ eller
 nogen anden Vgiernings-
 niske skulle Dømmis til døde/ enten
 vdi Rippstæderne/ til Herrikting/ eller Bircke-
 ting;

*Logenhus med
29. Etingmen
der selv Doms
or sig tilnefne
andere.*

*(T.B. 4. M.B. 15.)
Sup. 8.*

*Dommen maas
giffes begge
parterne om
den begære.
den begære.*

*3 Riidskunder
der Borgemeester
om Raad
sag/ at sidde
Dom med Byfogeden
naar nogen
skal Dømmis
til døde.
(T.B. 4.)
(M.B. 15.)*

ting; Da skal Fogeden tage til sig de beste
Etingmend / oc self met dem være plictig at
Dømme til eller fra; Oc en tilneffne andre
Doms-mend offuer hannem / som her-til skeed
er; Oc skal Fogeden giffue begge parterne sam-
me Dom bescreffuit / vnder sit egit oc samme
viis, beste Etingmends indsegle / at antworde
begge parterne Dommen bescreffuit / om de den
begære. Oc skal huert Herskaff vii dage tilfor-
ne tilbiude den som rättis skal / at ville sticke
hannem Presten / som skal giffue hannem Sa-
cramentit / oc vnderdise hannem sin Siels sa-
lighed / om hand det haffue vil.

Item / vdi Riidsstederne skulle Borgemeester
oc Raad være plictige vnder deris xli Marcks
sag / at sidde Dom med Byfogeden / naar no-
gen skal Dømmis til døde / oc vdi lige maade
giffue bescreffuit som før er rørt.

I4. For alle Tings-vidne skal

giffuis varssel til Dagboldhus.

*T. f. 3.
4 / Corpi.*

S Kulle ingen Tings-vidne effter denne
dag vdgiffuis offuer alt vort Rige
Danmarck / enten til Herriks-ting /
Lands-ting / Bircke-ting eller Byting / som
geller paa nogen Mands ære / Liiff eller Egen-
dom /

3 Recept.

dom/ vden den det påageller bliffuer der-til
Lougigen kallit/ oc fanger varffel/ eller oc er
selff til vedermaals-ting.

Men findis nogensteds trætte/ imellem *haght anders*
reens-brødre/eller boels-brødre/ vdi Byer eller *hanger mnd*
andensteds/ for afferie eller affslæt/ vdi de *affuer eller*
marcke som rebt ere; Dastal den som paafla *aff lutt: der*
ger mue tage aasium/ oc giffue hans *marck som velt*
varffel som skaden haffuer giort/ oc fange det
bescreffuit/ endog hand ick giffuer hans jor
drot varffel/ oc siden tale den til met Lougen
som hannem haffuer afferiet eller affslagit.

15. Om Vidne imod Vidne.

Dzem/ om der oc findis nogen tid
Vidne imod vidne/oc vdi en sag; *O. B. 5, p. 3.*
Da skal Dommeren grand-
giffueligen grandste oc forfare *L. B. 22. F*
alle de vidnisbyrd paa baade
sider/ oc Dømme effter de som rættise kand
fendis/ men de som wretsfærdige findis/ forføl- *Cap. 14.*
gis der- for som her efftersølger. De der- som *Om nogen paa*
nogne aff parterne skiude paa andre vidnis *findis at fæst*
byrd oc betvisning end hand da tilstede haffuer *andere vidnisbyrd*
Da tilhædis hannem saa megit som Lougen *ind i klesstærte*
(T. B. 4, p. 3.)

Gij

vdai

2307.3
vdbiser / dög ick vden q̄ tid / oc skal da neffnis
huad vidnis byrd hand paa skiuder.

16. Falske vidne skulke optegniss
oc huad deris straff skal være.

*Vidne skal for
kalde,
(T. B. 4 p. 1.)*
*K. B. 12
at forfaldet om
Mandens straff*
*Brilken om
rr.*
*Ty. B. 17.
(4 Rec. p. 329)*
Nar vidne gaa til Tinge eller
andensteds for Dom / da skal
Dommeren fremkalde dem
som vidne skulke bære / oc de skul
le sverie met opragte Tingere /
at de ville sige sanningen: Oc skal Domme
ren formane dem huad straff der skal effterføl
ge / der som de vidne løyen: Sindis der nogen
at vidne obenbare løyen met sin fri vilie oc ræt
forsatt / saa mand kand kende at hand vandt
løyen / Da straffis hand paa sine to Tingere /
oc hans boeslaad være forfalden til sit Her
skaff / oc aldrig saa opreisning igien.

*Sandemand Nef
vign. Oc. straf
for efter løy.*
*Brilken til
Dette straff
skal procedere*
Men om Sandemend / Eyer / Neffnings
ge / Oldinge / oc neffnings-toug / Der om straf
fis effter Løugen. Oc naar sliig falske vidne
kommer for Dommeren vdi Rætte / oc bliffue
feldt / Da skal Dommeren være forplicit at
lade Scriffverer tegne / oc scriffue vden paa
samme vidne som feldt bliffue / oc Dommeren
at

*Innellig
til 2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100*

3 Recept.

at forsticke samme vidne/ med deris Naffn som
felde bliffve/ til Lensmanden/ vdi hues Een de
vdi eres De Lensmanden skal neste ting der-eff-
ter lade dem forkynde til Herris ting som felde
ere/ oc der straffis de som forscreffuit staar.
End døller Dommeren eller Scriffueren met
nogen/ bøde iij. Marck til bondesagen/ oc iij.
Marck til Kongen.

17. Alle ere felde som vidner eff-
ter ^{hans} Mand/ som icke vidne
maa bæere. [cap. 17.]

A Tem/ vidner noger Mand paa
Einge/ vdi Loug/ eller vdi tings-
vinde/ der laugsøgt er/ eller vdi
andre maade feld er til sine iij.
Marck/ Vidner hand først/ da
ere de alle felde der hannem vidne effter/ endog
hand vidner sandingen? Men vidner hand
fist/ da felder hand ey vden sig selff.

18. Wdedist Mand maa ingen
Mand vidne til skade.

A Tem/ skal ey heller nogen Wdedist mens-
nisse/ eller nogre andre som forvunden
ere for nogen værlig Sag/ Tiuffve/
Eij Fors

(T. B. 4 p. 2.)

(47. p. 32.)
(M.B. 24.)

Forreldere/ Troldekarle/ eller Troldequinder/
staa til troende/ enten vdi vidnisbyrd/ eller vdi
andre maade/ ehvad de ville sige eller vidne
paa nogen.

— 19. Ingen skal pineligen forhøris
sørend hand er dømt.

(T.B. 4, p. 1.)

Stem / skal ingen pineligen forhøris/
vden den er tilforn forbunden til døde/
for nogen togning.

— 20. For huad Sag Loug
maa giffvis.

Ingen mome
sag findis til
Loug.

Siger mand
alder noget
til i Rimsel,
&c.

(M.B. 21.)

or til Ting
varer sig ikke
at sige for
saa sig.

Siger mand
noget Rærlig
sag. M.B. 21.

Skal ingen findis til Loug for
nogen mommesag. Men siger
nogen Mand & anden noget til
vdi Kruhuss/ Møllehuss/ Sme-
dehuss/ eller andensieds vdi slig
forsamling/ da maa den der sigtet er / stæffne
den anden til Tinge for slig snack oc saffn: vil
den da det ick bestaa / oc ey er betiflig / eller si-
ger sig at vide der ingen skiel til/ andet end hand
haffter hørt løst Solck saa sige/ da skal Soge-
den finde hannem Lougløs hjem igen.

Siger oc den ene den anden for nogen
wærlig Sag til Tinge/ for Dom/ eller vdi no-
gen

B. Receps.

gen anden forsambling/ og det icke fandt bevi-
sis hamnem offuer/ da dets den det sagt haff-
ter der for som en loquere.

Sordrister nogen Dommere her-imod /
 eller imod Lougen / ~~at~~ finde nogen til Loug /
 Da straffis der saare som vedbør / oc oprætte
 den som loug giffvis imod / sin kaast oc tæring
 oc skade igien / oc være vdi Herskaffs minde
 Derfor.

Skal Dommeren eller Herriks Fogeden
giøre Kongens Lensmænd / vdi hues Leen de
ere / Arltigen regenstaff / met klare Register
paa alle deris naffin som Loug haffue giffvit
huert Ar; Disligesi paa alle deris Lougs-
mænd / oc Loug-høringer; oc skal anthordis
Kongens Lensmænd fra sig samme Register
oc regenstaff.

21. Huorledis holdis skal/naar
Manddrab skeer.

Dor nogen Kjøbsteds-Mand eller
Bonde gjør nogen Mandrab/ oc det (M. B. 1.)
icke skeer aff vaade eller nødberige/ (E. Baadbr. 1.)
oc Manddraberer griffuis/ bøde liff for liff/ Liff for liff,
oc hans Hoffuitlaad være forbrut/ halff til or bøde liff
den dødis næste Urffuinge / oc halff til hans forbrut til
deres døde liff.

237.
 Herstaff oc Mandraberens sleet der met væ-
 re quit for ald ydermere seide / oc en bestuergis
 met nogen ydermere bod. Oc der som saadan
 Manddrabere / oc hans metfølgere vndkom-
 mer / da skal Sandemand eller neffnd der om
 stillie / oc en boed førre der for festis. End festis
 boed førrend Lougligen suorit bliffuer / Da skal
 samme boed være forbrukt til den dødis Her-
 staff / oc hand skal være plichtig det at forfølge
 Oc sveries Manddraberen da fredløs met
 Rætte / oc efftermaals Mand klager det for
 Kongens Toget eller Lensmand ; Da skal
 hand lade randsage oc sporie effter hannem
 offuer alt sit Leen / paa Kongens / oc lade rætte
 offuer hans Halss / huor hand hannem der-
 effter kand betræde paa Kongens. Oc vdi
 lige maade skulle Aldelen naar de tilfigis
 aff Sagholderen / være forplichtig at søge oc
 straffe offuer Mandrabereren paa hans halss /
 om det er aff deris Tienere / oc icke tage der
 Gunst eller Gaffue for. Oc vil Aldelen icke
 straffe deris Tienere / som bliffue suorit fred-
 løs for Manddrab / oc er tillsagt derom / da
 maa Lensmanden vdi hues Leen det er vdi /
 gribe dem oc lade straffe der offuer som for-
 screffuit staar.

Vil

3. Recept.

Vil oc icke Kongens Fogeder straffe Kon-
gens Tienere / som bliffue frøtt fredløs for
Manddrab / Da maa den som jorproct er til
den Gaard som den i boede eller vdi vaar som
slagen bleff: Oc hans Hoffvitlaad være for-
brutt / som forscressvit staar / oc Manddrabe-
rens sleet dermed at være vden feide. End røm-
mer Manddraberen oc slyer / saa hand en
kand opspories eller betrædis / oc slyeries fred-
løs / Da bøde hans slectinge til den dødis
Frender / rætte Landebod effter Lougen / Oc
dermed være angerløs for feide / oc hans Hoff-
vitlaad være forbrutt til hans Herskaff.

Men findis oc bedis Manddrab at væ-
re giort aff vaade oenpøderge / oc Manddra-
beren slyeries til boed / oc bliffuer til stede / Da
bødis trendeatten marc Penninge effter Lou-
gen / oc icke mere / oc gelde huer til boed som
hand vdloffuer / oc Manddraberen oc hans
sleet være dermed vden feide / oc Kongens Lens-
mand skal være plictig at liusse Kongens fred
offuer hannem til Tinge.

End fordrister den dødis sleet at feide /
eller feide lade Manddraberen / eller hans
Kion her-offuer / Da skal huer aff dem som
saa gipre / bøde xviij Marc pendinge til Kon-

D

ge

gesagen/ oc haffue forbrut den boder de skulle
haffue.

22. Huilket Hussfred oc Gaardsfred er.

*Dræber mand
nogen, eller sagb
hustuen, hion el
en Gæst, i sin
hust eller gaard.*

M. B. 2, 16, 18.

Hvilken Mand der farer met
raaden Raad til anden mands
Huss eller Gaard / oc dræber
hannem i sine egen Gaard / eller
Hustru / Hion eller Gæst som
der er indbøden / da er hand fredløs der for / oc
alle de met hannem vaare vdi sær oc søllige /
om det bliffuer til Tinge fært / oc forfuld effter
Lougens oc bliffuer drab da sooren met Rætte /
da falde halff hans Hoffuitlaad / vden Jord /
til den Konge-sagen haffuer / oc anden halff-
delens til den Bondesagen haffuer.

*Gaards eller in
formen sand
nogen af sig
for sig.*

End ham blier hand / eller saarer / eller vdi
andre maade met raaden Raad wformer
Hofbonden / Hustruen / Hion eller Gæst / da er
det Hussfred / Oc da bøde offuer andet Loug-
maal oc Rætteboder / xv. Marck penninge til
Konge-sagen / oc xv. Marck penninge til den
skaden fick / oc maa hand for end hand færer
Hussfred oc Gaardsfred / for søllige andre hans
Lougmaal huad ved hannem er brut til sin
rætte

3 Recefs.

rætte bøder effter Lougen / oc haffuer endda ^(inf. 23.)
 sex Dgers dag at kære Hufffred. ^[Om art. 24.]

23. Huorledis Tingfred oc Kirckes

fred fand brydis.

I.B. 5. 13. 16.

Hvilken Mand som findis en- ^{gider eller}
 ten paa Tinge / vdi Kircker / ^{haver mand no-}
 Kirckegaarde / enten til Her- ^{gum vordelig}
 rikting / Landsting / Birk- ^{paa Tinge eller}
 ting / Byting / eller nogen an- ^{kircker eller}
 dersteds / som Dom oc Ræt settis / tager til
 verige / bøder eller truer nogen mand met vrod
 hu / eller verginde haand / oc det er bedisligt /
 endog hand ingen stad gjør / bøde til sit Her-
 skaff ^{xx} lod purt ^{Solff} for huer sinde hans
 brøst saa findis. End hugger hand eller sticker ^{gigger eller}
 til Blodvide / och saa at saart vorder / Da bø- ^{haver mand}
 de hand for Gaarit som Lougen vdiiser / oc ^{nogen lov}
 der-offuer til sit Herskaff ^{xx} lod purt ^{Solff} ^{for huer sinde hans}
 End slar hand pust eller neffde-hug / stafs- ^{stafs}
 hug / eller i nogre andre maade / da bøde hand ^{stafs}
 der-for effter Lougen / oc til sit Herskaff ^{xx} lod
 Solff / for Tingfred oc Kirckefred.

Skeer drab paa Tinge / oc vorder Dra- ^{drab}
 beren greben ved ferske gierninger / da misse ^{hand}
 D ii

hand halffen/ oc hans boeslaad at være for-
brut/ halffdelen til dens Arffvinge som dræ-
ben vörder/ oc halffdelen til sit Herskaff / om
det icke stede aff vaade eller nødderige. End
findis tviffvel i nogre maade/ da skulle sande-
mend eller Nessninge der-om skillie. Ere de oc
flere om gierningen/ da bøde Hoffuitmanden
xlvj Marck penninge / oc metfölligerne huer
halff saa megit/ halffparten til den Dødis
arffvinge/ oc halffparten til sit Herskaff.

*Inde vint Tinge
find or Kirckes
find ingit.*

De skal Tingsfred oc Kirckefred regnis/
fra mand drager fra sit Huse / ret væien til
Tinget eller til Kircken/ oc siden fra Tinget el-
ler Kircken/ oc ret væien hiem til sit Huse igen.
Dog at hand ey tager aff væien eller andre
syffe for.

24. Huorledis Husefred/Gaard-

fred oc Kirckefred/ skal forfölligis *inden 6 Uger*
oc huad straff der for bør.

*Paa første Ting
find or Kirckes
find vint andet
nafnet Mand.*

S skal Husefreds / Gaard-
freds / oc Kirckefreds brødet
saa forfölligis / At paa det
første Ting skal liussis/ oc kær-
ris: Paa det andet skal Her-
ris:

3. Recept.

ritzfogeden selff neffne xij de bæste wulde Her-
 rikmænd / som da til Tinge ere / saa viit som det
 skee kand effter leiligheden / oc siden til det tre- *paa det hender*
 die Tinge derom stillie. Dog skal en tilneffnis *skillic som.*
 ens obenbare wbenner. End skiellies de da *en mand*
 at / da stande det de fleste gjorde / vden de bliff- *skillic ad.*
 derætteligen feld. Den samme Loug er oc om
 de stærie alle it. End fører hand ick ind *(sup. 14. 15.)*
 sex. Vger effter det andet hans Lougmaal er *skillic ind i.*
 gangit / Da døllie den for Sagen er / met xij *en 6. ng. da*
 Mænd gilde oc geffue. End vidis nogen mand *skillic daghol-*
 sig gierning / oc døllie hand / da verige sig met *en.*
 Herrikneffnd som forscressit staar / oc den
 Sagen forfolliger skal dog ick døllis for løy- *falden fand*
 ner. End falder hand at Lougen / oc drabit *da at Lougen*
 er / da haffue hand dags-rom oc natte-frest *falden faldet at*
 at rømme. Men vorder hand siden greben / *vinn.*
 da gange det aa hans halss. End er hand
 falden for flere Lougmaal / oc er drabit / da
 bøde som forscressit staar. End vorder no- *vorder nogen*
 gen mand draben / der saadan gierning vil *drabt som*
 giøre / oc det nogactig oc skiellige bevisis kand / *drabt.*
 da haffue hand hiemme-geld / oc ligge paa si- *M.B. 12.*
 ne egne Wercke / oc bøde derfor huercken til
 Kongesagen / eller til nogre andre.

Dij

25. Bold

— 25. Voldførsels bøder.

Hver/ skal ingen bøde for Voldførsel effter Marckestietal/men det regnis for it vold/ naar nogen voldføris / oc icke for mere eller flere vold/ som det haffuer været aff gammel tid.

— 26. Den som feld bliffuer til xl marck Sag/ haffue sex vger at rømme/ eller at bøde.

Hver Order nogen Mand feld til xli marck Sag/ der en haffuer fuldt ved at hette/ eller anden Sag som hannem bør at bøde for/ saa som hand bærer nogen mand/ Saarer eller røffuer/ da skal hand haffue sex Vgers dag/ effter at hand er Lougfeld paa Tinge/ enten at bøde eller at sette bor- gen/ gjør hand huercken inden sex vgers dag/ da farer hand som andre Fredløse mend.

(B. 21.) 27. Om Sandemend at de icke mue sverie om eyendom.

Hver/ skal Sandemend / Nefninge eller Eyermend icke heller sverie om eyen-

3. Rerefs.

eyendom effter denne dag; Men huo som vil
dele om eyendom/ hand det forfollige som ey-
endom bgr at delis/ til Herriktning/ Lands-
ting/ oc for Rigens Sankler/ oc vinde først
grunden oc eyendommen/ før-end hand bru-
ger Sandemend/ Eyeremend eller Nefnings
vndertagit Herriktiel oc Marckeskiel/ da be-
holder huer effter Lougen stuf oc seerkiob off-
ter marckeskiel/ Oc hues egendel/ eller fællit
hannem er tilfalden til arff/ Dog Sande-
mend haffue storit. Oc naar nogen Mand
klager paa Marckeskiel/ der som ey er minde
til/eller findis Sandemends Bress/at tilforn
er gjort oc soot Marckeskiel/ som Lougen vd-
viser/ oc ey heller findis Sten eller Stabel/ (forordn. p. 281.)
da skal den som paa klager/ giffue alle Laads
eyerne oc Jordenyerne varssel til deris Husse
viij/ dage tilforn/ før-end hand kalder paa
Sandemend/ om hand er i det Herrit. Eller
oc xiiij/ dage/ om hand er vden Herrit/ oc inden-
Lands/ Men er hand vden-Lands/ da giffue
hannem sex vgers varssel tilforn. End haff-
ter hand ingen-steds Brosiel her vdi Riget/
da giffue hans Bonde/varssel der paa Boe-
ligit boer/ der som trættten er/ effter-som for-
screffuit staar.

Skal

Skal oc ingent effter denne dag ^{28. Huor} findis
til Loug oc Laugheffd / vden hans genpart
fanger louglic varffel / som forscreffuit staar /
eller er selff til vedermaals=Zing.

Skulle oc icke Sandemend / Neffninge
de / eller Oldinge sverie / imod Loug oc laug-
heffd / ^{# som tie} inuden de ere ved fuld mact / oc wfeld.
De der=som Sandemend / Neffning / Eyer-
mend / eller Oldinge / sverie nogen Mand til
skade met wrætte / ^{for} Da skal Lands dommeren
haffue mact / om det aff hannein begæris / at
opstæffue bæste Bymend / som dem mue felde
om de haffue giort wræt.

Sandemend etc.
Smil fæls.

De skal Sandemend / Rægisneffnings /
oc Oldingers fald / være til bonden dem feldet
iij marc penninge aff huer dem / oc siden de-
ris boeslaad imod deris Herskaff.

Såmeledis skal holdis om Loug oc Laug-
heffderz Dog at de Louge oc Laugheffder som
Kiddermendsmend haffue giort / de steffnis
ind for Kongen oc Rigens Raad / oc en ander-
stedz Thi ingen/enten Lands=Dommere eller
nogen anden / maa dømme paa nogne de Sa-
ger som gælder nogen aff Adelen paa deris lifff
eller ære / vden Kongen selff / met menige Dan-
marckis Rigis Raad.

28. Huor

3 Recept.

28. Huorledis Marck oc Eyen-
dome skal rebis.

(L.B. 22)

E Kal ingen forbiudis / Skouff /
Marck / eller eyendom / effter
Lougen at kalde til Rebs / endog
Kronen eller Kircken haffuer
der laad oc deel vdi. Dog om
Marckerebninge skal saa holdis som her eff-
terfølger. Først naar nogen Laadsenere vdi
nogen By finder sig at haffue brøst / enten
vdi Marck / Skouff / eller eyendom / Da skal
hand sig bekære til Tinge / som Lougen vd-
vifer / De før-end der melis Reb paa nogen
eyendom / Da skal Fogeden først næfne viij/
tvildige Lougfaste Herrikmend / Som skul-
le paa en beneffnd tid oc dag der-effter komme
paa samme eyendom som Rebs skal / oc til-
forne giffue hans genpart varffel til deris
Huff / oc disligeste all Mend som ere vdi den
By boendis / som samme eyendom tilligger /
At de ere der-hofft / De skal der granskis oc
forfaris om den der klager / haffuer sliig brøst /
at der bør at gange Rebs eller en / oc det skul-
de vinde paa næste Tingdag. Sindis der da
sliig brøst at Reb skal gaa / Da skal Fogeden
E oc de

§ Halvde om
 ninge or vi-
 gertig jord,
 som artindis
 indet, saa en
 siner grund
 Orval ninge-
 farlig, saa vi-
 samme sin-
 tis at til-
 komme.

de de viij. Herrikemend som bliffue vðneffndz
 til siuns-Mend/ Først offuer alt giøre deris
 flid at fordrage oc tilfrids-stille den som brøst
 haffuer/ met Laadning eller vðleg/ aff den som
 mere haffuer/ paa det at alle eyere icke skulle
 fange skade aff Reb? oc huor icke anderledis
 kand forligis/ end Reb skal mælis/ Da huor
 fiering findis paa Marcke/ skal Rebis effter
 fiæring? oc huor boel er/ skal Rebis effter boel?
 huor Otting er skal Rebis effter Otting?
 Saa skal oc være om tolting/ fiæring eller
 quarter? De huor saa findis at gribe-jord?
 er/ som tilforne icke haffuer været lagt/ Enten
 vdi boel/ Fiæring/ Otting/ eller Marck-
 sølffs-jord/ den Rebis effter gammel Land-
 giæld oc skyld.

De naar nogen Reb mælis paa Mar-
 cke/ da skal Rebsmænd være plictig vnder deris
 faldsmaal/ at komme paa Marcken den dag
 Sogeden haffuer dem forlagt/ saa tiidlig som
 Soel gaar op/ oc da begynde deris Rebning?
 oc skulle saa Rebetil Soel gaar neder/ oc for-
 søllige saa deris Rebning vden forhalling el-
 ler affladelse/ dag fra dag/ til de haffue Rebt
 Marcken aletsammen/ paa det ingen Bonde
 skal

3. Recept.

skal bestergis / met sliq wnyttig & forderffuelig
Kaaft oc tæring / som her-til skeet er.

De skal Eyerimends fald / oc Rebsmends
fald være roymarck penninge til Bondesagen /
och saa megit til Kongesagen.

29. Ingen maa bruge fællig
eyendom mere end hans
fællig taal.

L.B. 20.

Hvor fællig findis / da skal huer
cken Kongen / Adelen / Bonde /
eller nogre andre / bruge fællig
vdi Skouff / Marck / Sægang
eller Sisteband / met Siskeri /
Olden-skin / Skouffhug / eller anden bru-
gelse / ydermere end huer sin laad oc deel
kand taale: Dog saa at paa de fælligs
Skouffue vdi Salsier oc Langeland liggende
dis / som Kronen haffuer laad oc deel vdi / skal
ingen sla stort Bild vden Kongen / eller andre
paa hans vegne / vden det skeer met Kongens
tilladelse.

*fællig skouffue
med Kronen
paa faldstærke
Langeland*

Huileken som vil haffue fælligs Skouffue
ve deelt oc partet / hand skal da mue kreffue
dem til Rebs efter Lougen / oc Rebs saa som
forscreffuit staar.

Sum

L.B. 20. K.B. 18.

E ij

30. In

— 30. Ingen maa hugge vdi
wskifte Skouffue.

(L. B. 20.)
N

NIndis Skouffue som flere end
en laadsener er til / oc ere de w-
skifte / da skal slig Skouffue eff-
ter denne dag väre vdi fred / oc
intet huggis der vdi / enten aff
Laadsenerne / eller andre / för-end samme
Skouffue bliffue saa skifte oc Rebt / at huer vñ
huor sin laad kand falde. Vil siden nogen
ener hugge / da hugge paa sin egen part / för-
drifter sig nogen her-imod at hugge / eller hug-
ge lade vdi wskifte Skouffue / enten laadsener
eller andre / Da maa huer laadsener som
haffuer laad oc deel i samme Skouffue dele
der-for / ligesom det vaare huggt vdi hans
ennemercke.

— 31. At Adelen myder fruit Fiskeri /
oc Vale-gaarde for deris
egen grund.

(L. B. 44.)
Fz Gandf:
art. 10.
Nij Priv. art.
4.
(4 Rec. p. 307.)

Tem / maa oc skulle Danmarckis
Riges Raad oc Adel / myde oc beholde
deris frui Fiskeri / for deris egen
Grund / distigest Fiskegaard / Fiskeboder / oc
anden.

3. Rerefs.

anden Tiskeri/ som de aff Arilds tid/ oc besyn-
derligen vdi Kong Hansis tid/haffue hafft.

Item/ skal huer maa nyde Alalegaarde
for deris egen Grund/ vnder tagit i de Siors
de/ som Kronen oc den menige Mand haffue
skade aff.

32. Huorledis Adelen maa bruge
deris handel met Sildefisktid/
oc staalde Oxene.

*Ex. Gaus. a. 11.
K. B. 10, p. 4.
L. B. 44, K. B.
10, p. 6.*

Sil oc nogen aff Adelen besøge
Sildefisktid / oc der bruge sin
næring/da skal det oc være Ade-
len wforholdit/ Effterdi det til-
ladis Fremmede oc Vdlendiske
oc mue bruge deris fordeel der at salte. Skal
det oc være Adelen wforbudet oc frøit fore/ at
Riøbe/ oc selge saa mange Oxene at staalde/
som huer kand staalde/ paa sit eget Foder/ eller
hand kand lade fodre hoss sine egne Tienere/
som ere plichtige at holde Soernød/ dog der met
Kongens oc Kronens told wforfrenckit.

4 Rec. p. 251.

33. Om Landtbb.

Item/ skulle icke heller Prelater/ Provi-
ster / Prestier/ Embizmend/ Lensmend/
Eij

Inf. 34.

*K. B. 10, p. 4, 677;
K. B. 10, p. 23.*

Riibmand, Lab

*Huss= paa Landt for-
budet.*

4 Rec. p. 156.

Hufffogeder / Kidefogeder / Scriffuere / eller
Bønder paa Landet / Pebbersuene / eller / oc
Bissekremmere / bruge nogen Kjøbmandskaff
paa Bøgden oc vdi Landsbyerne til for-
prang. Dog skal ingen som boer paa Landet /
oc pløyer oc saer / være forbuden / at kjøbe sit
sæde-Korn / eller hues andet hand behoff haff-
ver til sit Husis ophold.

34. Ingen Bonde skal trengis
til aff sin Hofbonde at selge
sine Vaare.

K.B. 9.

AB

(K.B. 11.)

Skal her-effter huer Bonde væ-
re frit oc obet fore / at mue wbe-
hindrit selge sine Vaare / det væ-
re Korn / Smør / Honnig /
Ørene / Heste / Tist / oc alle an-
dre Vaare / hues hand haffuer / oc icke forbiu-
dis aff Kongen / Embikmænd / Raad / Udel /
om de end arffueligen vnder dem besiddendis
er / oc skal der-offter ingen Prelater / Kiddere /
Kiddermændsmænd / tvinge eller trengte nogen
Bonde / eller kaste hannem derfor nogen wthyl-
de paa / eller derfor beskatte hannem.

Men vil nogen Riddermandsmand
kjøbe noget aff sin Bonde / Da skal hand
haffue

3. Kerefs.

haffre det vdi hans minde/ oc met hans villie/
liger his som hand kjøbte det aff en fremmet.

Sup. 33.

Item / skal oc være forbuden offuer det. *K.B. 9, 10, 23.*
hantfke Rige/ alle Prelater / Aldelen / Fogede *4. Rec. p. 156.*
der / Bønder paa Landet/ oc alle Bissekrem-
mere/ At bruge nogen Kjøbmandskaff paa
Bogden / oc vdi Landsbyerne / met Alne /
Maade/ eller Begt? Men huilcken paa Lan-
det/ nogit saadant behoff haffuer/ Da skulle
de det kjøbe vdi Kjøbstederne/ aff vore oc Kro-
nens Borgere.

(K.B. 10, 1. 6.)

De skal huer Riddermandsmand være
friit oc vforbudt/ at giøre sig sit egit Gods
saa nyttig som hand kand / oc selge det huem
hand vil? Dog skal ingen Riddermands-
mand mæ paa Landsbyerne / selge enten
Staal/ Salt/ Humble/ Klæde/ eller nogen
Kram-Vare.

Fz Gandsf. art. 12.

Nij Privil. a. 20.

Nota

35. Om dregt oc Klædebon.

Item / skal ingen effter denne dag
her vdi Riget bære Gyldensin-
cke/ Bliant / Solffsincke/ eller
noget andet Silckesincke som er
islagit met Guld oc Solff / ick
heller Perler/ vden paa Hoffvedit eller Hals-
klæde/

*Summa
23. 10. 12.*

Om Klædebon

*Fz 2. h. art. 19, 25.
Klæde/ fororden. 237.*

klæde; icke heller Guldborder/ Sølfborder/
Guldsnorer/ eller Sølfsnorer/ til besætting
paa Klæder i nogre maade/ effter den menige
Adels begære/ vden Kongen/ Dronningen el-
ler deris Børn allene; huem der findis imod
at giøre/ da haffue forbrut det hand drager/
til neste Hospital; De naar Hospitals Me-
ster; det efter aff hannem selff/ eller aff deris
verige/ om det er Quindfolck/ eller oc dem
icke deris egen verige er/ Hofbonden/ Sade-
ren/ eller andre veriger/ da lide hand der ma-
ning faare som for anden gæld; Dog her vn-
dertagit/ der som Dronningen vil giffue hen-
dis Naadis Jomfruer nogen Hoffklædning/
besæt met Sølfstycke/ eller Guldstykke/ da
maa de drage det den stund de ere vdi Gaar-
den oc icke lenger.

*Ufri folck in-
tæt fløjel, da
maaske alle
høfster.*

Skal oc ingen wfri Mand/ enten Bor-
gere/ Bonde/ eller Wfri Mandis Hustru eller
deris Børn/ eller noget wfriit folck bære Glø-
iel/ Dammast/ eller Silckestycke effter denne
dag/ vnder samme brøde.

Dog skal det være tillat/ en erlig Møe/
som icke er aff Adelen/ at bære it sticket Bindi-
cke paa Hoffredit/ dog icke slagne Lad/ eller
andet nyt Smycke. Vil oc den som Hospitals-
for-

3 Recept.

forstander er / see igennem Singre met dem / da
mue andre huem der vil dele dem der faare / oc
vinde dem sligt Silckefyncke aff.

36. Om frij Quinde tager
wfrij Mand.

Dem / skal ingen frij Quinde /
eller frij Møe / effter denne dag /
tage nogen wfrij Mand. Hues
nogen fordrister sig til her-imod
at giøre / Oc det ick skeer met
hendis Benners raad / Da skal hun strax
haffue forbrugt alt hendis Zordegods & til neste
arffvinge / saa de mue det strax anamme. End
skeer det met neste Benners Raad / Da skal
hun haffue mact & at selge det inden Nar oc
Dag / til fruit Solck. End skeer det en / da være
hendis Gods falden til neste Grender / saa de
mue det strax anamme / Fæderne-gods til
Fæderne-Grender / Oc møderne-gods til mø-
derne-Grender / Oc de beholde det til dem oc de-
ris arffvinge.

A. B. 7. p. 2.
Q. Rec. p. 113.

Sherr. Int. i. h.
m. d. v. n. d. r. a. d.

(A. B. 7. p. 2.)

Sherr. Int. i. h.
m. d. v. n. d. r. a. d.

§

37. Om

— 37. Om nogen Wfrijmand dør/
som haffuer frøit Gods.

*J2 Gandf. art.
40.*

*Guldr. sand
ist. i f. f. f.
v. inge.*

*(A. Rec. p. 119,
262)*

*Ja fulg. In god
f. til l. l. l. l. l.
aar.*

*Er det ufrøit
gods, gaar det
til l. l. l. l. l.*

Stem / dør nogen Wfrijmand /
som wfrj vaar fødder / oc haff-
uer dog fangit Frihed / oc lader
effter sig frelst Gods / oc haffuer
ingen frelse arffvinge / Da skal
det Gods icke falde til Kronen /
eller falde vdi nogen wfrjhed ; Men skal dog
komme til hans rette arffvinge igen / Dog de
ere wfrj ; Oc det skulle de dog icke beholde /
Men selge det Adelen igien / inden Aar oc
Dag for fuldt verd ; Dog om det er wfrøit
Gods / det hand haffde for end hand bleff frij /
Det falder til rette arffvinge.

— 38. At ingen Wfrijmand maa
kiøbe frøit Jordegods.

*Em. In far l. l. l.
p. l. l. l. l. l.
v. d. i. l. l. l. l. l.
m. l. l. l. l. l. l.
fulg. l. l. l. l. l.
aar oc dag til
fri folck, (A. Rec. p. 119.)*

Stem / skal ingen Borgere / Bonde /
eller andre wfrj Folck / her vdi Ri-
get / mae Kjøbe eller pandte & noget
frøit Jordegods effter denne dag.

39. Om

B. Reces.

39. Om Sædegaarde iblant
Udelen.

(A. B. 7. p. 3.)

Dem/ skal Sædegaarde iblant
Udelen/ som til arffue er falden/
effter denne dag bliffue ved
Sverdsiden/ oc hos Brøderne/
met vgedags mend/ oc det neste
omliggendis Gods/ saa viit som Godzit oc
arffuen som falden er kand taale. De Brøder-
ne skulle giøre Søsterne oc Svogrene fylliste/
met andet Jordegods/ oc Penninge for byg-
ningen effter Samfrendernis tyeke. Och saa
skal holdis altid vdi ald arffue/ som falder
iblant Udelen/ naar de ere alle lige nær.

End hender det saasat arffuen falder eff-
ter Fader oc Moder/ oc ingen Broder til er/
Da skiftis arffue imellem Søsterne effter
Lougen/ huor Broder icke til er. Sammele-
dis vdi ald anden arffue/ huor arff falder til
Quindfolck ene oc icke Mand lige nær er vdi
arff/ Da skiftis arff som før er rørd. Dog skiff-
tis Broder iij parter til/ oc Søster fylliste vdi
Jordegods/ oc Penninge for bygningen/ for
hendis tredie part som før er rørd.

S ij

40. En

A.B. 72.3.

40. En arffvinge oc icke flere skal
besidde it Bondegods.

Skal derom saa holdis/ at huil-
cken selffeyer Bonde som besid-
der nogen Bondeggaard / den
skal bruge alle Gaardsens eyer/
baade vdi Skouff oc Marck/
oc ingen aff de andre metarffvinge skal bruge
noget aff Gaardsens tilliggelse/ men skulle
anamme fulliste aff den som Gaarden besid-
der / hues den känd ydermere taale / offuer
Kongeligetynge/ effter Lensmandens oc same-
frenders tynke.

Om Engelandin-
ger, som eller
flere paa en
gaard, for
1346.
Sindst
nogen for-
imod.

(A.B. 72.3.)
Om besidder
Kong. Skouff/
Vinn,
forlemt nym,
som,
or folder i
gaarden ind
mact.

Sordrister sig nogen aff metarffvingene
her-imod / at bruge nogen aff Gaardsens
eyendom/ da forfelligis der-for met Kan eller
andre dele. Steer det och saasat den der Gaar-
den besidder / forhugger eller forhugge lader
samme Gaards Skouff til wpliet / eller oc
forkommer nogen aff eyendommen / som der til
liggendis er / oc icke holder Gaarden ved mact/
da skal Lensmanden haffue mact met sam-
frender / at sette der en anden paa igen / aff
metarffvingene/ som vil oc känd frede Skouff-
ven/ oc känd holde Gaarden oc eyendommen
ved

3 Recept.

ved mact/ oc rede der fuldt aff til Kronen/ oc
hans metarffvinge fylliste/ som hannem bør
at giøre/ som forscreffuit staar.

41. Jord som er giffuen fra Bon-
degods/ oc til Kircken/ skal ingen anden

Dem/ de Jorde som er giffuen
fra Bondegaaarde oc til Kir-
cken/ skulle de Bønder fra hues
Gaarde/ samme Jorde giffuene
ere/ nyde oc beholde for den skyld
oc Landgiæld der pleyer aff at gange/ aff gam-
mel tidz dog skulle de være plictige/ Arffvinge
effter anden/ at fesse samme Jord aff Kon-
gens Lensmand paa Kirckens vegne/ for en
skiellig fesse/ naar den døer som samme Jord
fesi haaffuer/ for en kendelse skyld. De huem der
vdoaffuer haaffuer tagit nogen Jord eller eyen-
dom fra Kircken/ inod Dom oc Rættergang/
da skulle Lensmændene vinde samme Jorde til
Kircken igien met Dom oc Rættergang/ oc
dem som nogit saa tagit haaffuer/ bøde derfor
effter Lougen.

¶

42. Huor.

¶

42. Huorfor Bonden maa vdbifis aff sin Gaard.

L. B. 1, p. 2.
Jegens indvifis
af sin gaard,
for længe færd
hørd ind i
hofd or bygning
giffver sin
sin skuld
(L. B. 1.)
er sin hofbond
lydig,
Nota:
for hofbond
for sin hofbond
L. B. 1, p. 12.
er min hofbond
for min hofbond
sin minde.

Dem/ skal der ingen Mand vdbifis aff sin Gaard/ som haffver fesi Gaard aff sit Herstaff/ Den siund hand holder samme Gaard hand haffver fesi/ ved hessd oc bygning/ oc den forbedrer/ oc giffver sin skuld vdi laugetide/ som er Empr-skuld til Sancti Hansis dag midsommer/ Kornskuld ad Sancti Mortens dag/ oc andre smaa be- de/ gæsteri oc Oldengjeld/ oc anden rættighed/ huer til sin tilbørlic tid/ oc er sin Hofbende oc hans Foged vdi hans frabærelse horig oc ly- dig/ oc en laaner/ leyer/ eller fester fra sin Gaard/ Uger/ Eng/ eller nogen Gaardsens tilliggelse/ eller tilsteder nogen anden mand at bruge samme Gaardsens tilliggelse/ oc en for- hugger nogne de Skouffoe der tilligger vdi nogre maade/ vden hans Herstaffs eller visse Buds minde.

43. Encker skulle beholde deris

Lurder or plis-
figer at fesi
gaard paa nyl.
(L. B. 1, p. 12.)
i Norge.

Endog Encker ere pliclige at fesi den Gaard eller bolig de vdi boe/ effter deris Hof-

Hofbondis død/ saa fremt som de ville besidde
Gaarden/ Dog skulde de mæ sidde til neste oc
rætte effterkommendis sardag vden festes dog
met sliq vilkor / at de holder samme Gaard
ved heftd oc bygning/ oc den forbedre/ oc giffue
sin skyld vdi laugestide/ som er Smørskyld ad
Sancti Hans dag midsommer/ Kornskyld ad
Sancti Mortens dag/ oc andrefmaa bede/
Gæsteri/ Oldengæld/ oc anden rættighed/ huer
til sin tilbørlig tid/ oc er sin Hof bonde oc hans
Foged vdi hans fræterelsz horig oc lydig/ oc en
laaner/ leyer eller fester fra sin Gaard/ Ager/
Eng/ eller nogen Gaardsens tilliggelse/ Eller
tilsteder nogen anden mand/ at bruge samme
Gaards tilliggelse/ oc en forhugger nogne de
Skouffue den/ tilligger i nogre maade/ vden sit
Herskaffs eller viffe Buds minde.

44. Om Bonden vil seide
naar hand vdbifis.

Sem/ naar nogen god mand vdo- (L. P. 1.)
viser nogen aff sit Gods / for
hans rætte forsømmelse skyld/ *Sand skal sette
borgen at sand
og skal sige
sin sin rættig
Bønder at
betale det
respektuelt;*
Da skal den Bonde som saa
vdbist vorder/ sætte borgen den
Jordrotten er/ at hand en skal seide den som
boes

*eller land
maa fangis.*

boeligen effter hannem fangendis vorder/ saa
vel som for hues hand aff rætte plictig er vil
hand en sætte borgen for feide/ da maa hans
Jordrot/ hindre oc fange hannem/ saa lenge
hand sætter borgen for feide/ oc en der med at
giøre huercken vold eller herverck.

45. Om Bonden som icke vil sæt- te borgen for tilbørlig Sag.

*Sig til nogen
paa sig eller
Aar;
(M.B. 21.)*

*eller or timb;
(J.B. 47)*

*or Sag volden
vdi vil icke
sætte borgen.*

N nogen Mands Tienere
bliffuer sigtet for nogen Sag/
der Liff/ Lem/eller ære/er anrø-
rendis/ eller nogen truer anden
Mand met feide/ brand/ eller
vdi nogre andre maade/ oc vil icke sætte borgen/
naar Herstabet den paa efter/ da maa den paa-
tagis oc sættis/ til hand sætter borgen.

46. Om vedteckt vdi Byer.

*faulngis met
gimmet eller an-
B. 28. af
alluig. 1. 1.
maa icke sigg
af man eller to.
(L.B. 29.)*

Nad vide som Allmuen legger
paa vdi nogen By eller Torp
om hegnet oc gærde/ seer Hiord
oc anden Byens mytte oc tarff-
ue/ det maa en en grande eller
to fuldkaste/ Men skulle alle holde vide oc ved-
tegt huo som siden bryder/ oc en vil holde som
andre

3. Rereff.

andre grande vedtager / da mue de hannem
pantte for hans Wlydelse / oc en bryde fordi
enten vold / herberck / eller andet.

47. Ingen skal Wskielligen mue Gæste sine Tienere.

A Kulle Kongens Fogeder / Em- (B. 1. p. 4.)
bizmænd / Adelen / oc alle andre /
Geistlige eller Verdslige / skielli-
gen / oc redeligen gæste / eller gæste
lade deris Tienere / eller dem som
de vdi befalling haaffue / oc en begærendis frem-
met drick eller andet sligt / men lade sig nøye
met hues Bonden til redelighed kand affsted-
komme. Disligest at de en bestuerge dem met
ydermere foring / end som de pleue / oc plichtig ere
aff gammel tid.

48. Ingen skal tage andre Mænds Tienere i forsvær.

A Dem / Ingen skal haaffue eller (K. B. 23.)
holde staaendis Euenne / De-
berstuenne / eller Bissekremmere
paa anden Mands Gods / (K. B. 22.)
eller tage andre Mænds Tie-
nere i forsvær.

6

49. Huor

— 49. Huorledis Frijmand maa
selge sit Gods.

(O.B. 4.)

*Maa selgis in
loughbuden; dog
ietem til frij
folk.*

Dem / skal huer Udelis-Mand
mue sit Gods bode selge oc skode/
met sit Bress oc Segel / oc gode
Mends vidnis byrd / Endog at
det icke bliffver loughbuden; Dog
at det selgis til frijt Folk oc ingen anden.

50. Om tiuffve Vinters heffd.

*[I Norge folles
30 Vinter, A. B.
22. O.B. 1, 6.]*

Dem / hues Gods oc Eyendom nogen
Mand haffver hafft i haand oc heffde
vdi xx Vintre / wlast oc wkarde / det
beholder hand angerlost / oc waffunden / vden
saa kand findis oc betisis / at det er enten
pandt eller Forlening.

51. Huorledis Tiendis skal:

*sin timde
Rusfor Røn;*

*sin timde
queg;*

Dem / skulle Bønderne oc menige
almue / til gode rede tiende; huer
tiende Kerffue; aff allehaande
Korn / oc det skal ydis i kerffuens
Disligest for huer tiende Hoff-
bit aff Queg-tiende / skulle de giffve effter gam-
mel sedbaane; dog vdi Halland / Bleginde / oc
Lister /

B Recept.

Lifter / oc andersteds huor de icke haffue saa
rundeligen Kornsgeld / der skulle de giffue ^{Somsteds / som}
Smør-tiende / Brød / Sift / eller oc andet / som ^{finde, brød, sig,}
de aff gammel tid giort haffue. ^{eller andet.}

Endog at Adelen ere frij for Tiende aff ^{Adelen er frij}
deris Sædegaarde / paa det at de skulle hols ^{for hinde,}
de deris Tienerer til at Tiende Retsfærdeligen /
da giøre dog deris Sogne-Prestier fylliste for ^{dog fyldte}
deris wmage oc tieniste / som de ville antsva- ^{Sogne-Prestier}
re for Gud / Effterdi at den der tiener er sin ^{finde.}
løn verd / Oc Sogne-Presten er icke mere plie-
tig at tiene Adelen til forgesvis / end anden
aff deris Sognesolk.

End klager Presten eller Kircke-verige ^{klager Presten}
paa nogen Mand / at hand en haffuer Rets- ^{eller Kircke-verige}
færdeligen tiendet / Da skal Lensmanden eller ^{AB}
Hofbunden være plietig at lade kaste hans ^{at}
Korn : oc findis hans brøst da vdi nogen ^{at}
maade / da haffue forbrukt sin Gaard til sit
Herstaff.

End vil Hofbunden en hielpe Presten
eller Kircke-verige til Rætte / da klages det for
Kongens Lensmand / oc hand skal da hielpe
hannem saa meget som Ræt er.

— 52. At Hustruen nyder halffte

effter Bondens død / af Kjøbejord, boe oc løf.

A.B. 3.

Herem / skal Hustruen nyde halff
Kjøbejord / Boe oc Boestaff / oc
halff vdi alle løffe-ør effter hen-
dis Hofbunde / huad heller
hun haffuer Barn ved han-
nem eller icke.

— 53. All vitterlig gæld skal be-
talis aff sællik boe.

A.B. 3, 12.

Res. p. 264.

Hion kommer sammen i
boe / oc dør enten dere / da skal
all vitterlig gæld / hiemgæld
oc Børne-penninge / saa som
derinde er / først betalis aff sæl-
lik boe / saa viit som boepenninge oc rørende

A.B. 3, 12.
hans icke til
væder betale
lar arffvinge
som toge vds
arffvæn.

Gods til-recker / oc hues det icke fand til-recke /
da betale huer som hand tog vdi arffue / om
hand tager ved arff.

K.B. 3.

54. Huorledis gæld skal
fressvis.

Betalis mig
gælden af for-
sket manig

Herem / bliffuer nogen for gæld Sag for-
sket til Herriktning eller Birketing /
oc ey vil betale sin gæld / da skal Her-
rik-

13 Recept.

ritz fogeden vdi huilekit Herrit det er / met ij / eller
 iiii / Mend aff samme Herrit / indride vdi same
 me Mands Gaard oc Huss / eller andensheds
 huor hans gods findis der vdi Herrittet / oc
 der vdburde den fylliste for sin gæld / som deeler
 paa hannem / aff de beste Vare vdi Boet
 ere / oc en haffue forbrukt noght der met / huercken
 Herberck / Hussfred / eller Gaardsfred.

Ja maa fogden
 iij 2 eller 4
 mands vnder
 fra sam.

VB

Findis oc den som forðelt er / at haffue for
 ført sit Gods vdi it andit Herrit / eller Køb-
 sted / saa hand en haffuer at gælde vdi det Her-
 rit eller Birk / der hand er forðelt vdi / da skal
 Fogeden der sammesteds vdi lige maade være
 forplictig at hielpe den til sin Ræt / ligesom
 det sammesteds forfuldt vaare / om hand besø-
 gis met den Dom som vdgiffen er / til hans
 verne-ting / oc der som Bonden griber da til
 verige / da skal hand derfor forfølgis met sli-
 gele / som forserffuit staar oc fanger Bonden
 skade der vdofter / da beholde hand det for
 hiemme-gæld.

Er faulstodd
 Kört. an-
 det som al-
 ler dielst.

(K. B. 3.)

Skribt fand
 til vng naar
 vnder sig skal
 (Sup. art. 44.)
 K. B. 3.

SS. Huad Embizmend paa
 Landsbyerne maa boe.

K. B. 23.

Dem / skulle alle Embizmend / som ere
 paa Landsbyerne / drage ind vdi Købste-
 derne

G iij

derne/oc der bygge oc bogdog vnder tagit groff-
ve Smeder / Tømmermend / Muremestere/
Skindere/ Skreddere som sy Vadmelz oc skal
ingen Skomagere boe paa Landsbyerne/ som
giøre Sko oc selge til forprang.

(K.B. 10, p. 5.)
(4 Rec. p. 133.)
§ 6. At Borgemestere oc Raad i
Kjøbstederne skulle holde god Politi/
oc gode Embismend i
Kjøbstederne.

S skulle Borgemestere oc Raad-
mend vdi huer Kjøbsted være
forpligtige at holde god skick oc
Politi vdi Kjøbstederne/ saa at
der findis gode Embismend /
oc huer der kand bekomme for it skielligt verd/
Humble / Salt / Staal / Klæde / Støffle/
Sko / oc andet huis Landsens indbyggere
behoff haaffue/ som bør at findis sal vdi Kjøb-
stederne.

§ 7. Ingen maa vsørme
Stiffbrodne Folck.

Tager og røffter
nogen fra Stiff-
brodmand.
(B. 21. 52. 53.)
(B. 73; K.B. 26.)
So som tager eller røffter nogen
Stiffbroden Mand/hand forfølgis
at bøde der for som for stugroff.

§ 8. Om

58. Om Broer at giøre/oc
alfare veye.

(forordn. p. 187.)

A Tem/ skulle alle Kongens Fogeder oc Embitzmend / oc huer besynderligen/ oc andre som haffue Broer i forlening / oc haffue aarligen Broeforn ind at komme/ vdi sin forlening være plictige at lade ferdige-giøre alle de Broer som ligge vdi deris Leen/ met gode stercke stolper oc bulfielle / vel tilslaghe oc tilnaglet / oc met gode stercke oc ferdige recker paa baade sider. Sindis der ocsaa om Vinteren saa megit Vand paa enderne ved Broen/ at mand fand icke vel der-offuer komme vden fare / da skulle de lade forlengte Bulbroensaa meget mere/ eller oc opfylde det met Sten oc Grud ved baade enderne/ at mand fand vel der-offuer-komme vden skade.

L. B. 40, 41.
Rec. p. 301.
Fogeder oc
Embitzmend
som haffue
forlening.

Sindis der oc nogen forsømmelse / da stände Kongen til rette derfor / om paaflagis / oc bøde hues skade som nogre vensfarindis der-offuer fangendis vorder.

Skulle oc Kongens Fogeder oc Embitzmend sammelendis haffue flitig tilsiun / at de Broer

Sogun som
pligge dem
samlige at
gælde.

Broer/som nogne Sogne pleyer aff lang tid
ferdige at holde/bliffuer oc i lige maade ferdige-
giort oc ved mact holdit/oc disligest at huer By
holder gode Broer oc venez vdi de Byer de selff
i boe/ vnder den peen oc straff/ at huer icke vil
staa sit Herskaff til rette der-for/oc bøde skaden
igen/ hues nogen rensindis eller vensfarendis
Mand der-aff fangendis vorder.

*findz i alfare
vnijs.*

Item/ huor nogne onde oc dybe pudzffe
eller anden slig farlighed findis vdi alfare
ven/ da skulle Kongens Lensmænd/huer vdi
sit Leen/ lade tilfige menige Herrithmænd/ at
møde paa en forsagt tid oc dag met Heste oc
Vogne / tilføre Steen oc Grus oc hues an-
det behoff giøris/ at forfylde oc ferdige giøre
slig onde oc dybe vene met/ oc kand til dets be-
hoff partere oc fordele Herrithmændene/ saa
mange Sogne eller Byer til huer sincke vene
effter leiligheden/ oc dog icke for nogen vild
skyld/ den ene mkr end den anden for skone eller
bestørge. Sorttrycker oc nogen sig oc en frem-

*Aggimur nogen
i de til lensmænd
tid at ferdige
giøre.*

kommer til bestemt tid/ da delis den der-for/
oc bøde iij/ Marck penninge til sit Herskaff/
oc en Tønne øl til Sognemændene vdi den
Sogn hand i boer/ oc skal Lensmanden lade
beseer tvende tider om Aarit slige Broer / oc
alfare

*Lensmanden
til sin to år-
ge om aarit.*

3 Kerefs.

alsfare veye/ at de ferdige oc ved mact holdis/
saa fremt at hand ick vil staa til rætte der-for
som forscreffuit staar.

59. Om ⁵Humble-Ruler at legge/
3 ³fructhæer, oc Pilestager at sætte.

Skal huer Bonde her-effter /
huert Aar/ imeden hand haffuer
rom til/ være plictig til/ der som
leiligheden er/ vdi det mindste at
legge fem Humble-Ruler / iij
imper Ubild/ Perer eller andre gode Træ/ oc
der-til met plante xj Pilerz eller oc haffue for-
brut ij Marek for huert hand forsømmer aff
dem/ til sit Herskaff.

4 Rec. pt. 291.

60. Om ⁵Hoer ⁵Sag oc ⁵Jom-
frue-krenckere.

Dilcken Ectemand som haffuer
sin ecte-Hustru leffuendis/ eller
huilcken ecte-Hustru som haff-
uer sin ecte-Mand leffuendis/
oc bliffuer befunden i obenbare
Hoer/ saa det er bevisligt/ da skulle de første
gang/ hues brøst saa findis/ straffis paa de-
ris Gods oc Penninge/ effter deris yderste for-
mue

4 Rec. p. 192.

A. B. 5.
Ectemand oc
hustru forbrude
sin forbrude sig
mod forbrude
første gang,
M. B. 22.

anden gang, muelendis de anden gang/da skulde de vdi lige
maade straffis paa deris Gods/oc siden strax
anden gang. forbis aff Landet komme de tredie gang/saa
det er bedisligt/ Da skal den Ectemand/ hues
brøst saa findis/miste sit Hoffuud/ De disligest
den ecte Quinde/hues brøst saa findis/skal dru-
cknis: De naar Hoer-sag bevisis nogen offuer
for Capittel/eller nogen anden tilbørlig Dom-
mere/ Da skal Dommeren være plictig at giff-
de det sin Lensmand eller Herskaff/eller andre
som det bør at straffe/tilkiende.

*Capittel den
indvæn skal
giffen. Saa
manden eller
sogndet. h.*

*(Ecten. for sin.
fyll. oc.
sogndet. h.)*

*M.B. 25. 11. 1192.
G. Rec. 191/192.*

Huylcken som oc sagis oc kand stieligen be-
visis offuer at være Zomfrue-krencker/ Da
skal den derfor bøde ix. Marck til Quindens
rette verige / oc viij. skilling grot til sit Her-
skaff.

61. Om Bundgarn.

*For ingen
Bundgarn al-
len. Saa
maa fyll.*

Dem/skal saa holdis: Forst skal
ingen Bundgarn eller Ruser
sættis fra Hagedybit/som ligger
ved Delfloster/ oc til Halsvede/
saa viit som Kongen det self
haffuer vdbist. Item / skal en heller sættis
Bundgarnzeller Ruser paa Korsholm/ eller
vdi Haadybit/ uer mere end det stielmaal som
staar

3 Recept.

staar imellem Dockedal oc Egenisse vdbiser /
Men anderstæds vdi Limfiorden maa de bru-
ge Ruser oc Bundgarn dog ick sættis saa
nær dybit / at segellaken der met forhindris / oc
skal giøris it Skielde oc Nedboer at hengis
paa alle Raadhuser vdi Kjøbstæderne hosh
Limfiorden / huoreffter huer skal vide at binde
deris Bundgarn / Ruser / Nedgarn / Boes
kalffue / oc andre garn / oc skal ingen garn / som
haffue mindre maske end som samme Skielde
vdbiser / brugis vdi Limfiorden eller nogen
andenstæds offuer alt Danmark.

*Maar
paa Bundgarn
etc. skal man
hæb haffue et
skielde eller
Nedboer og
samt i Kjøb-
stæderne.*

Sindis nogen at bruge Bundgarn eller
Sildeboder / mindre bundne & end som sagt
er / Eller fordrister sig til at giøre imod nogen
aff disse fornessnde artickel / ihuem hand er / da
skal hand haffue forbrut alt hans Siskered-
skaff / oc Skiff / oc dertil met xlii Mark penning-
ge / halffdelen til dem / huad heller de ere Ind-
lendiske eller Udlandiske / som paa-færer / oc an-
den halffdelen til sit Herskaff. Sindis oc no-
gen aff Kongens Lensmend eller Fogeder & at
see igennem fingre met nogre / oc det bliffuer
flagit for dem / oc siden ick ville straffe den off-
uer som forskreffuit staar / da skulle de staa
Kongen til rætte der-for / oc være plichtige at op-

*Skilte nogen
for ind.*

H ij

rætte

Rætte hues skade der-offuer kommendis vor-
der / imod dem / huem met rætte tiltaler.

M.B. 24.
4 Rec. 160,
294, 295, 296, 297.

62.

Om Trøglere.

S effterdi at der findis saa
mange Staadere oc Trøglere/
at løbe heromkring vdi Riget/
oc bede Guds almøsse / oc som-
me aff dem ere Karste oc Søre/
oc ere dog kommen vdi den vaane / at de icke ar-
bede ville / oc fortiene deris Brød / da ville Wi
at vdi huer Kiøbsted skulde Borgemeister oc
Raadshaffue god act oc paasium paa samme
Staadere oc Trøglere / være sig Mands- eller
Quindis- person oc huilcke som for Siugdom
eller Alderdom ere vduelige til at arbeide / eller
ere for armet / oc haffuer hiemme eller ere fødde
der vdi Byen / dem skal giffuis Tegen / oc til-
stedis at bede oc samle Guds almøsse der vdi
Byen / oc de som ere Karste oc Søre / oc kunde
taale at arbeide / dem skal icke tilstedis at bede
Almøsse / men skulde forbifis til arbeide / eller
forbifis aff Byen / om de icke arbeide ville: De
om de siden bliffue befunden at Trøgle eller
Bede / da skulde de forbifis aff Byen met en
tilbørlig straff: De skal huer mand være frit
faare /

Unguarin hog-
lert, prior de
sær fimm, der
giffis dem lagn.

Enden for-
sch,

und straff om
sichem befundit.

3 Recept.

faare/dem at anamme/oc fange dem/oc holde
 dem til at arbeide oc trælle; De skulle Lens- *Egib hie hral,*
 mendinge mue tage dem paa Kongens/Udelen *den af fæm*
 paa deris egit/oc Kjøbstedmend dem som kom- *for vil.*
 me i Kjøbstederne/ oc bruge dem til trældom
 oc arbeide: Dog huor vnge Personer ere som
 gange til Schole oc lære / oc ick hæffue anden
 oppholdning/ dem skal tilstedis at mue gange
 om oc bede deris Liffs-spøde.

Disligest skal oc tilstedis de Gattige oc ved- *for Landtman*
 tørendis paa Landsbyerne/at mue bede oc tig- *de ick gaa ind*
 ge deris Brød/huer vdi den Sogen som hand *Sognat:*
 er fød/eller hæffue boed vdi/oc skal ick tilstedis
 at gange andersteds end vdi samme Sogen;
 Men dersom Sognen er saa ringe/ oc de Gat- *eller om i Sog*
 tige ere saa mange/ at de ick kunde føde dem/ *int mange re*
 da skulle Sogneprester oc Kircke-veriger giff- *indm hærattet.*
 ve samme Gattige oc siuge Menniske deris
 Bress/ saa de mue gange om vdi Herrittet/ oc
 bede Guds almøsse / oc ick andersteds; De
 skulle samme siuge Menniske besigtigis aff
 Herritsfogeden/ Sognepresten/ oc Kirckeveri-
 ger vdi huer Sogen/ oc giffvis dem Tegen; De
 huilcken som der-offuer findis at trøgle / den
 skal forvisis aff Herritterne/ oc kommer hand

H iij

der

der siden igen at trøgle/ da skal hand straffis
som forscreffuit staar.

*Som Presten
igimindt finge
or klager ider
allre giffuer
hand dem som
ider bet.*

Findis det oc at Presten seer igiennem
fingre / oc steder sligt Folck at gange om at
Trøgle/ oc ick klager det for Herskaffuit/ eller
oc hand giffuer nogen Bress eller Tegen/ at
mue gange om vdi Herrittet/ at tigge Guds
almøsse/ som ick bør at bede Guds almøsses
Da skal hand haffue forbrut x marck pen-
ninge/ halffdelen til Kircken/ oc halffdelen til
neste Hospitalet. De samme penninge skal Kir-
cke-veriger indkressue/ oc der giøre Regenscaff
saars oc der som Kircke-veriger findis der vdi
forsømmelige / oc ick indkressuer samme pen-
ninge/ da lide de oc samme straff.

*(Ord. fo. 81 b.)
fattighuise
hvert sogn,*

or block driff.

De skulle Kircke-veriger met Sognemen-
denis hielp bygge vdi huer Sogen it fattige
folckis Huss/ til de fattige der i Sognen/ som
ick kunde andersieds saa Huss: De skal sette
en Blockhoff Hussit/ at gaat Folck kand legge
deris almøsse vdi/ som vil giffue de Fattige no-
git for Guds skyld/ oc skal Presten oc Kircke-ve-
riger haffue Nøgelen der til / De Presten skal
formane Folckit huer Søndag vdi Kircken/
at de betencke de Fattige met deris almøsse.

63. At

3. Levefs.

63. Alt ingen skal oprycke eller op-
hugge nogen Klittetag.

A Tem / huem som findis at op-
sta / oprycke eller vdi nogre
maade ødelegge Marchalm /
Huideriis / Sener / Klittetag /
Hielme / Slij eller de Torn som
groer paa Strandebacken eller i Klitten imod
Vesterhaff; Da skal den som det gjør/eller
hiembler det andre at gjøre / straffis som en
Tiuff vden all naade/ oc der-til at være plictig
at oprætte ald den skade som der-af kommer?
Findis oc samme Huideriis / Sener / Klitte-
tag / Hielme / Slij eller Torn som er groet
paa forneffnde Væsteder hofh nogne/ Da skal
den / samme Vare findis hofh / være plictig
at staa der til rætte faare/ som for andre stolne
kaafte; oc skal huer mand ihuem der vil/ mue
tiltale den slig gierning gjør / hiembler eller
findis hofh/ som en ret Sagvolder; oc den som
samme dele sølliger / skal maa tage alt det
faldsmaal/ som der-af fand falde/ ligesom
det vaar hans egen Tienere / slig gierning
giort haffde / oc skal icke ansees hues Tienere
det er. Bliffver oc nogen befunden met slig
Sag/

[No Dutt
forbuden
for
Sagvolder
paa
Strandebacken]

Sag / oc det kand hannem offuer-bevisis /
da skal hand icke maa staa i Loug eller Vid-
nisbyrd dereffter / vden den sanger oprensning
aff Kongen.

(R. B. 10.) 64. At Bønder mue kjøbe deris
bygningss-Temmer oc Jdebrand i de
Haffner som det indføres / den menige
Mand til kjøbs.

Sfterdi Vi forfare / at vore Un-
dersaatte paa Landsbyerne /
haffue stor brøst for Bygningss-
Temmer oc til deris Huse / oc
anden deris Gaards-behoff /
Disligest for Brende-vedt / mue de vbehin-
drit / til deris Hussebygning / Vogne / Plouge /
Jdebrand oc nødtørfft / kjøbe Temmer oc
Vedt aff dem som det met Skiff indføre for
Kjøbstederne / oc vdi andre smaa Haffner /
huor som slet Egn er / oc igen-giffue hues Va-
re de haffue / som de det met betale kunde / oc
ingen vore Kjøbstedsmend dem det at skulle
forhindre dog ingen at selge eller at kjøbe no-
get til forprang / vden hues som huer Bonde
til sit eget behoff er nødtørfftigt.

Skal

3. Kerefs.

Skal oc efter denne dag aldelis intet ^{Amund} Bredewed ^{maa vi isfo-} vdstiffuis eller vdspris her aff ^{is af Damp.} Riget / Men huo som Bed^{er} haffuer at selge/ de skulle den føre til kips inden Riget/ oc ingen anderseds.

65. Huor Geder maa holdis.

GAmmeledis maa frijt holdis Geder/ huor Hede ere/ disligest huor høye Skouffve ere/ oc ick findis vnderkouff/ oc Geder kunde holdis vden Skouffskade/ oc huer mand fand holde dem paa sit egit/ huer mand vden skade.

66. Om Nager.

Sterdi at for offer beræt/ oc Wi ^{2agers misling} ere kommen vdi viffe forfaring ^{oprygning} om den store misbrug/ oc wchri- ^{AB} stelig handel / sig her vdi Riget ^(K.B.4.7) begiffuer/ iblant Adelen/ saa vel ^(4 R. 1. 264) som Prestier/ Borgere oc Bønder / met Nager/ saa huor en vdlaaner Penninge / lader den sig ick nøye met en søye rente oc fordeel der aff/ Men wblueligen vnderstaar at tage aff hundrede/ vi, viij, x, oc en part/ penninge paa ³ anden:

anden: Huor en Bonde laaner en Daler/
giffuer hand en tønne Korn til dene der aff
huor hand laaner en tønne Korn/giffuer hand
en tønne der aff til rente: Da paa det sli
Wchristelig oc wttilbørlic rente oc Agermaat
te affskaffis oc nederleggis / haffue wi off met
vort Elskelige Danmarckis Riges Raad /
Saa oc met nogre de Høylærde / beraadsla
git/ Alt enddog det icke er sømmeligt / oc er imod
Guds bud / at tage nogen rente eller Ager
aff Penninge eller anden deel / som saa vd
laanis / oc den handel dog icke vel met alle
fand affleggis / oc paa det at naar nogne
Ager-breffue komme i Rætte / at mand da
kunde vide / huad der paa dømmis fand / Er
der giort saadan en handel paa / Alt huilcken
som effter denne dag vil bortlaane Penninge/
Korn eller andet paa rente / da skal icke tagis
der aff mere & til rente oc fordeel om Aart/
end den tiuffuende partz verd der mand bort
til aager / som er regnet / aff hundrede Daler/
fem til rente. Vil nogen Eddel/eller Weddel/
Presten eller andre effter denne dag laane no
git bort / Penninge / Korn eller andet paa ren
te / oc findis at tage der mere aff til rente / end
som forseressuit staar / Da skal den det giør/
haffue

*daer er vel i
nogen bud
land der icke
gand for aflegge*

*Den tiuffuende partz
verd er regnet
til aager / som
cent. fuller 6
af 4 Rec. p. 275
daer er nogen
kønde det for
capital.*

B. lereff.

haffue forbruff all Hoffritsiolen / halffdelen
til oss / oc anden halffdelen til den der paa-
klager: Dog ville wi ingen hermet giffue
orsage til nogen Klager at bruge. Men huet
tiltænke at handle sig der vdiinden / som hand
vil haffue sin Samvittighed frij / oc icke vil
giøre imod den altsommectigste Guds bud
oc befalling.

67.

Om Jagt.

SKulle ingen fryuffue-Skytter
stedis / som løbe paa deris egen
haand / oc vdelegge jagten: *(C.B. 57.)*
Sindis nogne slig fryuffue-*(4. lere. p. 307.)*
Skytter / som skiude enten Vdel-*forordn. p. 665.*
viild / eller nogen anden viild / siort eller lidet /
da skal huer som dem kand offuerkomme /
være friit fore / at lade grube oc binde dem / oc
føre dem til Tinge / oc lade deris vñne vdstin-
ge / om de findis ved ferste gierninger. Men fin-
dis nogne fryuffue-Skytter / oc skiuder paa
hiemmel / da skulle de sticckis til Lensmandens
haffuer hand hiemmel / Da saare den som
hiemmel er / hans gierninger / oc staa der til ræt-
te saare. Bliuff det befundit at nogen Rid-
dermands-mand hiembler nogen at skiude
Iij ander-

*En Rijk-
lydende
ingen, for foruden p. 66.*

andersteds end paa sit eget/ Da bøde der-for
it hundrit marckpenning/ for huer tid/ til den
salm eyendommen tilhører.

68.

Almues Folck maa ey
Stiude Diur.

I ville oc vore Fogeder oc Em-
bikmænd & sirengeligen besallit
haffve/ saa huer vdi sit Leen
haffuer der god acting paa/ at
Bønder eller Rikstedsmand &
icke stiude eller sla nogen Diur/store eller smaa/
eller Hårer. Samledis at ingen Probstier/
Prester/ Herrikfogeder/ Ridesfogeder/ Bor-
gere eller Bønder/ holder nogre Mynder
eller Støffvere/ eller lade stiude Diur/store
eller smaa & huem det offuer-bedisfis kænd at
giøre/ straffis der-for som for andet tyuff-
veri. Sindis oc nogen at döllie met huer an-
dre/da skulle de lide lige straff ved de som gier-
ningen giøre. Dog skal Bliffue-jagt bliffue
ved mact.

*Ingen fraf-
fog, etc. gals
Mynder eller
Støffvere.*

*Döllie nogen
iis anden.*

*Ulf-jagt
er offuer mact.*

*Ingen gifte and
lof at jag, ud
paa sit Leen
er: Men for
sind i sin for
taal oc dult i
sin jagt self, oc
ingen anden.*

Skal oc ingen giffue anden loff at jege
eller Stiude paa sin egendom/ uden paa sit
ennemereke. Vil nogen bruge sin jagt oc frij-
hed/ der som hand haffuer laad oc deel/ oc icke
er

3 Receps.

er hans egit ennemercke/da skal hand selff jege/
 eller hans egit Solck/ oc skal icke nogen mue
 giffue anden loff at jege paa de Skouffue eller
 eyendom/ som hand haffuer laad oc deel vdi.
 Findis oc nogen her-imod at jege eller odelegge *her nogen*
 nogen Build/ Kaaer/ Harer/ eller Keffue/ der *forind.*
 som hand ick selff haffuer laad oc deel/da maa
 huer laadseuere/ der haffuer laad oc deel vdi
 den eyendom hand jeger paa/ dele den det giør
 it hundrit marc penninge aff.

69. Om Brøllups-Kaast oc Barfsekaast at giøre.

*[Om Brøllup for
 4 Rec. p. 222,
 etc.
 Forordn. p. 236,
 etc.]*

Sterdi at der findis stor besue-
 ringe her til dags. Alt være giort
 paa Brøllupper/er der giort en
 stic paa som her-effter holdis
 skal. Først vdi Kjøbstederne/
 naar en Borgemeister/ en Raadmand/ eller
 en Kjøbmand/ vil giøre sit Brøllup/ da skal
 hand giøre samme Kaast vdi hans egit Huse/
 oc tilbede xxiiij. par Solck/ met deris Børn oc
 Døtter. Oc der-iblant skal være regnet for-
 gangs Quinderne/ oc maa hand oc bede xij.
 unge Karle. Disse skulle komme tilsammen/ oc
 effter gammel sedwaane follige Bruden oc
 Iij Brude

*A.B. 24.
 4 Rec. p. 227,
 etc. forordn.
 p. 307.*

Brudgommen til Kircken / Oc om middagen
komme vdi Brudgommens Hush til maal-
tid / oc om afftenen paa Companiet eller Raad-
husse til dank. Om Mandagen skulle de
vdi lige maade komme vdi Brudgommens
Hush / til middags-maaltid / oc om afften
paa Companiet til dank: Oc skal der-off-
uer ingen ydermere befofning gioris: Men
der-som Brudgommen vil om Tisdagen bede
nogne hans venner til sig / vdi sit Hush til
middags-eller afftens-maaltid / det skal stande
vdi hans for.

En Embikmand skal oc giøre hans kaast
(4 Rec. p. 22) hans eget Hush / oc skal bede xij par folck til
Brøllups / met deris Børn oc Døtter / oc
der-vdi beregnet forgangs-Quinderne:
Maa hand oc bede vj unge karle: De skulle
vdi lige maade søllige Bruden oc Brud-
gommen til Kircken / oc siden komme vdi
Brudgommens hush til maaltid / enten til
middagen eller til afften / huilcket Brudgom-
men vil: om Mandagen komme de oc vdi
hans Hush / Enten til middags-eller afftens-
maaltid: oc der-offuer skal icke gioris yder-
mere befofning.

Paa

B. Kerefr.

Paa Landsbhyerne skal saa holdis / At
ingen Bonde skal bede til sit Brøllup & flere
end xij. par folck / met deris Børn oc Døtters
De vil nogen bede mindre / det skal stande til
hannem selff.

Effterdi det befindis at der gioris stor be- *(A. B. 24.)*
kostning / naar nogen Dandequinde kommer *(A. B. p. 233.)*
vdi Barsselseng oc BARNET bliffver fød / *(besyn- Kun 2. b. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204.*

*Mestreskifte
Klindil:
4 Rec. p. 152.
En guldren i
Embedet.
Jugens Linderis
103 m. 10. 10.*

at komme vdi Lauget/ med mindre end hand
tilforne skal giøre sit Mester-syncke/ oc derud-
pffuer besuergis met Gæstebud oc anden stor
besværing/ som hannem paaleggis? oc der-for
findis vdi Riget saa Handvercks folck/ som
nogit kunder. Da ville vi det her-effter saa
holdit haffue/ at ingen Embedsmand skal her-
effter besuergis met Mester-syncke at giøre /
icke heller at giffue vdi Embedet / mere end
en Gylden? oc skal her-effter icke forhindris
at komme vdi Embedet/ om hand ellers er god
for sit Handverck.

Giffuit paa vort Slot Kolding
huss/ Sanctæ Lucie Virginis

dag / som er den 13. dag
Decembris /
Aar 16.

M. D. LVIII.

Vnder vort Signet.

Register

3. Recess.
**Register paa alle
Artickler vdi denne
Recess.**

1. At Kongen skal elske Gud/ oc hielppe huer mand
Loug oc Ræt.
2. At Adelen skal være plictig / at være Kongen
hørige. oc lydig/ oc tiene med Hest oc Harnisk/ oc
affuerie Kongens oc Rigens skade.
- 3. Huorledis om de Hellige dage holdis skal/ som
Ordinansen indeholder.
- 4. Ingen skal vdtappe Brendevin eller nogen an-
den driick om Hellige dage/ før end middag.
5. Huorledis Kongens steffninge skal forkyndes.
6. Om Herreris Fogeder at sætte.
7. Om Dommere Sed.
8. At ingen kaldis fra Herreristing / Landsting
eller Rigens Cansler før end Dom er gangen.
9. Om wretsfærdige Domme.
10. Huilcken som gjør Dommeren viliud paa
Tinge.

R

II. Alle

11. Alle Bressue skulle Registeris som vdgiffuis
paa Tunge oc Raadhuss.
12. Huem hiemmel maa være.
13. Huorledis Dømmis skal paa Tiuffue / eller
andre / som deris Tiiff haffue forbrut.
14. For alle Tings vinde skal giffuis varffel.
15. Om vidne imod vidne.
16. Falske Vidnisbyrd skulle optegnis / oc huad
deris straff skal være.
17. Alle ere felde som vidne effter den Mand / som
icke vidne maa bære.
18. Wedist Mand maa ingen Mand vidne til
skade.
19. Ingen skal pineligen forhøris før end hand er
Dømt.
20. For huad Sag Long maa giffuis.
21. Huorledis holdis skal / naar Manddrab skeer.
22. Huilket Hussfred oc Gaardfred er.
23. Huorledis Tingsfred oc Kirkefred kand bry-
dis.
24. Huors

B. Revers.

24. Huorledis Husefred / Gaardfred oc Kirckes
fred / skal forfelligis / oc huad straff derfor bpr.
25. Boldspels boder.
26. Den som feld bliffuer til xl. Marchsag / haff
uer sex vger at rømme / eller at bøde.
27. Om Sandemend / at de icke mue suerie om
Eyendom.
28. Huorledis March oc Eyendom skal Kebis.
29. Ingen maa bruge sællis Eyendom mere end
hans sællig taal.
30. Ingen maa hugge vdi wskiffte Skouffue.
31. At Adelen nyder friit Fiskeri / oc Halegaarde /
for deris egen grund.
32. Huorledis Adelen maa bruge deris handel mee
Sildefiskid / oc staalde Drene.
33. Om Landkøb.
34. Ingen Bonde skal trengis til aff sin Husbon
de at selge sine Vare.
35. Om Dragt oc Klædebon.
36. Om frij Quinde tager wsfrij Mand.

K ij

37. Om

37. Om nogen Wfrijmand dør / som haffuer
frit Gods.
38. At ingen Wfrijmand maa fiobe frit Jor-
degods.
39. Om Sædegaarde iblant Adelen.
40. En Arffuinge oc icke flere skal besidde it Bon-
degods.
41. Jor som er giffuen fra Bondegods / oc til
Kircken / skal igenkomme for leye.
42. Huor-for Bonden maa vdtis aff sin
Gaard.
43. Encker skulle beholde deris Gaarde vden fester
til fardag.
44. Om Bonden vil seyde naar hand vduis.
45. Om Bonden som icke vil sætte borgen for til-
børlig Sag.
46. Om vedtekt vdi Byer.
47. Ingen skal wskielligen mæ gæste sine Tie-
nere.
48. Ingen skal tage andre Mends Tienere i
forsuar.

49. Huor

3. Revers.

49. Huorledis frij Mand maa selge sit Gods.
50. Om tiuffue Vindters heffd.
51. Huorledis tiendis skal.
52. At Hustruen nyder halfft effter Bondens Død.
53. Ald vitterligt gæld skal betalis aff fælligboe.
54. Huorledis gæld skal kreffuis.
55. Huad Embikmænd paa Landsbyerne maa boe.
56. At Borgemeister oc Raad i Kjøbstederne skulle holde god Politi / oc gode Embikmænd i Kjøbstederne.
57. Ingen maa wsførme Skiffbrodne Folck.
58. Om Broer at giøre/ oc alsare vey.
59. Om Humble-fuler at legge/oc Pilestager at sætte.
60. Om Hoer Sag oc Jomfruefrenckere.
61. Om Bundgarn.
62. Om Trøglere.

R iij

63. At

63. At ingen skal oprycke eller ophugge nogen
Klitterag.
64. At Bønder maa fiøbe deris bygnings Lem-
mer/ oc Yldebrand i de Haffne som det indføris/
den menige Mand til fiøbs.
65. Huor Geder maa holdis.
66. Om Ager.
67. Om Jagt.
68. Almues folck maa ey skinde Diur.
69. Om Brøllups Raast oc Barffel Raast at
giøre.
70. Huad huer Embikmand skal giøre/naar hand
maa komme vdi Lauget.

F I N I S.

3. Recept.

Brentet i Kiøben-
haffn/ aff Laurens
Benedicht.

Anno Domini,

1 5 8 3.

Paa Laurens Benedichts
bekaaftning.

De findis haff hannem
til Kiøbs.

Cum gratia & priuilegio serenissima
Regia Maieftatis.

